

mpkslas - menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1973 METAI
RUGSEJO 15 D. / SEPTEMBER 15, 1973
PART TWO — NR. 217 (37)

Šiame numery

Nepamirškime kuriančių savo tautos žmonių.
Nedovanotinai pramiegota auksinė proga.
Humanizmas — mūsų laikų problema.
Dr. Domo Jasaičio 75 metų sukaktis.
Užrašai iš antropologų ir etnologų kongreso.
Kai poetinis žodis kalbasi su Dievu.

Kertinė paraštė

Nepamirškime kuriančių savo tautos žmonių

Lietuvių Rašytojų draugijos pirm. kun. Leonardo Andriekaus žodis PLB seimo bankete Washingtone, priėmus iš Lietuvių fondo tarybos pirm. dr. K. Ambraziūčio 1000 dol. premijos čekį laureatui Eduardui Cinzul.

Brangūs Lietuvių Bendruomenės Vadai, Mielos Viešnios ir Svečiai,
Ačiū jums už šią valandėlę — brolišką dovaną rašytojams.
Ji yra, lyg koks lietuviškos rugpiūtės vainikas, nupintas iš jūsų triušo ir padovanotas mums.
Lietuviai rašytojai, susispietę į savo Draugiją, džiaugiasi čia suteikta proga pasisakyti, dėkoja jums už palankumą bei Lietuvių fondui už 1000 dol. premiją, sveikina visus ir nuosirdžiai jungiasi į vieną lietuvių darbą.
Be to, prašu jus dabar tylai bei atsisojimu prisiminti neseniai mirusius poetus Mykolą Vaitkų ir Joną Aistį.

Kadaise mūsų tautos atgimimo pranašas Maironis giedojo:
"Paimsim arklą, knygą, lyrą, ir eisim Lietuvos keliu".
Tai reiškia, jog visų sluoksnių mūsų žmonės pakils tarnauti savo tautai.
Jūs, visuomenės vadai bei veikėjai, valandų valandas posėdžiaujate, ruošiate suvažiavimus, dainuote bei šokių šventes, parodas, lankote pasaulio galiūnus, rūpinatės jaunimo švietimu — rašytojai gi su knyga ir yra rankose žygiuoja greta jūsų.
Šiuo metu per 100 mūsų rašytojų vargiose tremties aplinkybėse nuolat kuria ir savo kūryba klotja pagrindą bendrajam kultūriniam veikimui.
Mūsų rašytojų yra visuose pasaulio kontinentuose.
Beje, nesvarbu, kur lietuvis rašytojas gyvena arba kokią išskleidžia temą — jis krauna derlių į tą patį mūsų kultūros aruodą juodai dienai.
Štai šią vasarą Lietuvių rašytojų draugijos 1000 dol. premiją nuskynė Eduardas Cinzas, gyvenęs Belgijoje, už knygą "Brolio Mykolo gatvė".
Mūsų visuomenei tai kiek ma-

(Nukelta į 2 psl.)

Humanizmas - mūsų laikų problema

Šitokių vardu galima pavadinti šiuo metu Lietuvių studijų savaitę Europoje. Ji dar skyrėsi nuo kitų tuo, kad buvo suaktyvinė, t.y. dvidešimtoji iš eilės. Kaip tokia ji buvo geriau suorganizuota ir pajavinta meniniais priedais negu eilė kitų, nors ir jose meno nestigavo. Lygiai ir šiometinė buvo suplanuota pagal pirmąsias schemas: lietuviai tėvynėje ir pasaulyje. Kitaip tariant, ir šiuo metu savaitės paskaitininkai turėjo nukreipti savo dėmesį į tokias temas bei problemas, su kuriomis lietuviai susiduria tėvynėje ir plėčiame pasaulyje. Pagrindinė šios savaitės tema buvo pavadinta: "Humanizmas — mūsų laiko problema". Taigi šios savaitės centre stovėjo

Rūpestis žmogumi

Vienas antras dalyvis savaitės vertinimo valandoje lyg ir prikišo, kad bendroji tema neleidusi labiau susitelkti ties lietuviškais reikalais ir buvus nelengva, nes kai kurioms paskaitoms klausyti ir diskutuoti reikėjo specialaus pasiruošimo. Tai teisybė, bet tik iš dalies, nes sunkumo priekaištas telietė tik vieną antrą paskaitą, kai tuo tarpu per savaitę jų buvo tryliką. Ta jū gausa ir vienos antros specifiskumas atpalaiduoja ir korespondentą nuo pareigos duoti visų paskaitų turinį. Jis pasitenkins čia įspūdišiais ir viena antra svarbesne paskaitų mintimi.

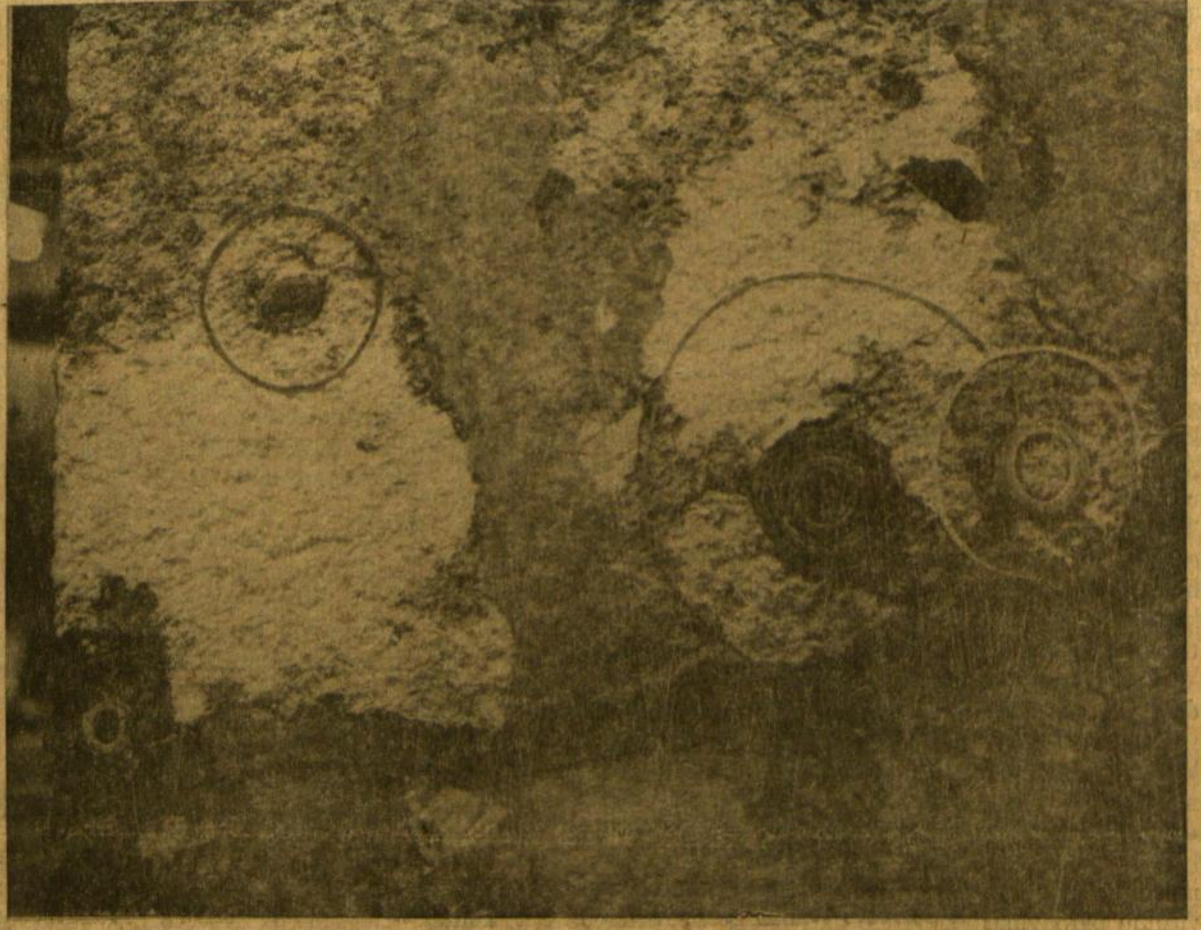
Eidamas prie tų paskaitų, jis vis dėlto norėtų pirmiausia pastebėti, kad net tokia teologinė paskaita kaip "Lietuvių viltys iš-

laisvinimo teologijos šviesoje", kurią dėstė dr. kun. V. Kazlauskas savaitę Europoje. (iš Romos), vis dėlto buvo susieta su žmogaus problema būtyvinė, nes joje buvo kalbama apie paniekinto žmogaus kančią ir auką bei jų įprasminimą, kokio nežino nei egzistencialistinis, nei marksistinis humanizmas. Buvo tiesiog graudu klausyti, kaip nekaltai persekiojami, kalinami, ištremtieji ir nužudytieji yra Kristaus kančios ir aukos dalyviai, išganymo dalyviai, nes išganymo istorija esanti išlaisvinimo istorija, o vergija nesuderinama su Dievo karalyste.

Arba antras pavyzdys. Paėmus į rankas savaitės paskaitinę programą, atrodo, kad inž. Ant. Sabalis (iš New Yorko) paskaita apie išeivijos lietuvišką jaunimą bus eilinis išeiviskų klausimų svarstymas. Tačiau prelegentas maloniai "apvylė". Nagrinėdamas charakterį tos tautos, tarp kurios gyvena lietuvių jaunimo dauguma, charakterizuodamas mokyklų siekiamuosius tikslus, didmiesčių sumasėjimą ir antihumanizmą, jis padarė vieną įdomiausių paskaitų, susietą su jaunų žmonių problema — kaip įsijungti į dviejų kultūrų visuomenę, jį nepažinti, bet atlikti aktyvų kūrybinį vaidmenį, koks deras žmogui.

Kad ir su nukrypimais į papildomas temas, Lietuvių studijų savaitės nugarkaulį sudarė humanizmo problema šiais laikais. Į ją klausytojus įvedė prof. dr. A. Maceinos paskaita apie "Žmogų kaip šių dienų rūpestį". Jam suteikia aktualumo kelios aplinkybės, kurių svarbiausia — mūsų laikų ateizmas, paskelbęs Dievo mirtį. Bet, pašalinus Dievą, žmogus nebeteikia nelygstamos vertės ir gyvenimo prasmės: jis imamas traktuoti kaip objektas ir kaip priemonė kam nors kitam. Maceina pabrėžė, kad ypač stiprūs pavojai žmogui gresia iš trijų šių dienų viešųjų apraiškų — fanatizmo, kolektyvizmo ir propagandos. Joms į pagalbą ateina net šių laikų naujausia filosofinė srovė — struktūralizmas, kuris atvirai neigia žmogaus išimtinę vertę, pasisakydamas už antihumanizmą.

Tiesa, prieš šitokį liūdną žmogaus šiandieninį vertinimą pasaulį lyg mėgino oponuo-

Rolandas Poška

Detalė iš ciklo "Lietus" (žiūr. 5 psl.)

tin V. Bartusevičius savo paskaitoje, kalbėdamas apie humanizmą šių dienų civilizacijoje. Suminėdamas įvairias problemas, kokias iškelia socialiniame gyvenime žuolišis žengianti technologija, prelegentas manė, kad žmogus apvaldys visas įvairias, vis naujai susikuriantis situacijas, nes jis savo prigimtimi kaip stokinganti būtybė yra pašauktas susikurti sau tinkamą aplinką. Tačiau ar iš tikrųjų savo prigimtyje žmogus ras tiek jėgų ir gamtoje tiek resursų, kad galėtų išspręsti kylančią krizę, po paskaitos liko neaišku.

Egzistencialistiskas, marksistiskas ir krikščioniškas žmogus

Nenuteikė optimistiškiau nei dr. kun. J. Juraitis (iš Šveicarijos Sitten). Priešingai. Jo paskaita apie "Egzistencialistinį žmogaus vaizdą" buvo pati liūdniausia. Stabtelėdamas ties ateistinių egzistencialistų M. Heideggerio, A. Camus, A. Gide'o ir J. P. Sartre'o žmogaus sampratomis, jis paliko klausytojams tris simbolinius vaizdus. Žmogus — tai tartum lenktynių automo-

bilis "Porsche", uždarytas aklaime kieme. 2. Žmogus — tai lyg atviras Prahos miestas sovietinės okupacijos pradžioje, kada nuo gatvių buvo pašalintos visos kelių rodyklės. 3. Žmogus — tartum Sifisas, kuris, užritinęs milžinišką akmenį į kalno viršūnę, stebi, kaip tas akmuo nuvirsta į pakalnę, iš kurios vėl jį reiks risti į kalną, ir šitaip nuolat...

Optimistiškesnę klausytojams nuotaiką sudarė dr. K. J. Čeginskas (iš Upsalos Švedijoje), mėginądamas nupiešti marksistinio žmogaus vaizdą. Pažymėjęs, kad tų vaizdų dabar gali būti tiek, kiek pasauly yra ideologinių ir politinių srovių, kurios šaukiasi marksizmo, dr. K. J. Čeginskas tęsė to paties K. Markso pažiūromis į žmogų. Prelegentas neabejojo, kad jaunasis Marksas bent iki 1845 m. nuosirdžiai domėjosi žmogaus problema. Jam ypač svarbi atrodė žmogaus suvėtimėjimo idėja, kurią, pasiskolinęs iš Feuerbacho, Marksas pristatė darbo žmogui. O šis suvėtimėjimas, parduodamas savo asmeninį darbą žmonės savininkui,

kurio rankose gyvas darbas tapo pa mirusiu, t. y. kapitalu. Tarnaudamas fabrikantui, darbininkas nešas ketveriopą pažeminančią svetimybę: a. gaminiui, kuris jo pagamintas jam nepriklauso; b. savo gamybiniam darbui, kuris parduodamas kapitalistui; c. žmonijos gyvenimui ir d. kitam žmogui. Tik privačios nuosavybės panaikinimas išlaisvins žmogų iš tokio gėdingo suvėtimavimo. Bet kaip tas iš svetimbūvio išlaisvintas žmogus atrodys, Marksas to pozityviai nenupiešė, nes jam svarbiau buvo pati suvėtimėjimo teorija, kuri jam tarnavo baze, iš kurios jis vykdė savo laiko ekonominio ir socialinio gyvenimo kritiką. Jo "Kapitale", kur Marksas analizuoja gamybinės priemonės ir gamybinius santykius, galima rasti ir antihumanizmo pradų. Ir praktikoje marksistai, ypač komunistai, dažniausiai pasirodė šiuo antruoju aspektu. Niekas antihumanistinio charakterio marksizme geriau neliudija kaip stalinizmas ir jo variantai su didesniu ar mažesniu teroru. Taigi

(Nukelta į 7 psl.)

Kun. dr. V. Kazlauskas

Inž. A. Sabalis

Mag. V. Bartusevičius

Kun. prof. J. Juraitis

Dr. K. J. Čeginskas

Dr. A. Gerutis

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Daugiašakis ažuolas

Dr. Domo Jasaičio 75 metų sukakčiai

GEDIMINAS GALVA

1939 m. balandžio mėn. Prekybos institutas, savotiškas pabėgėlis, surado kuklią pastogę Šiauliuose. Taip ir aš ten atsidūriau. Pati maloniausia mano pažintis, anuo metu savaime užsimėgė su dr. Domu ir Sofija Jasaičiais, jau žinomais visuomenės veikėjais. Kiekvienas jų tempė savo vežimą ir abu, kiekvienas eidamas savo keliu, atstovavo beveik visoms Šiauliuose veikusioms organizacijoms. Į jų namus nešė ne tik miesto, bet ir plačiosios apylinkės gyventojai savo negandus. dr. Domas ne tik juos gydė, bet, reikalui esant, jiems ir kitais būdais padėjo. Įdriai Sofija, švelniu balsu suokdama, sąžiningai tęsė teisininko Lukausko išmokyto visuomeninę veiklą. Tai buvo dviem demokratinėms partijoms atstovaujanti, bet tvirta šeima, pasižymėjusi visuomenine veikla.

Jų namuose svečiai ir lankytojai tiesiog dūzgė, lyg bitės avilyje. Čia ligoniniai, ten visuomenės veikėjai, tolimesni svečiai. Vilniaus gatvės senoviškame, dideliame name, kuris priminė dvaro rūmą, buvo galima sutikti visuomenininkus, menininkus ir net bohemos atstovus, kurių jau buvo ir Šiauliuose vienas kitas išdygęs. Seimininkai visiems rado taiklų žodį ir sugebėjo juos pagerbti kartais iki ankstyvo ryto.

1939 m. pavasaris buvo neramus. Klaipėdos kraštą praradusi vyriausybė netrukus atsistatydino. Visame krašte papūtė stipresnis demokratiško vėjo šuoras. Dr. D. Jasaitis buvo vienas organizatorių susirinkimo, kurio dalyviai net netilpo pačioje didžiausioje Šiaulių kino salėje. Visi kalbėtojai, o jų tarpe dr. D. Jasaitis, reikalavo demokratinės santvarkos. Tame susirinkime ir aš buvau pakviestas aptarti tarptautinės politikos raidos, ano meto pavojus Lietuvai iš vakarų ir rytų.

Studijos

D. Jasaitis gimė 1898.VIII.18, Stanaičių km., Garliavos vls., Marijampolės aps. Tėvai — Jurgis Jasaitis ir Ona Jakučionytė valdė 30 ha ūkį. Jie užaugino 6 sūnus ir 3 dukteris. Penki baigė aukštuosius mokslus.

Domas mokėsi Garliavos pradžios mokykloje. Jis žygiavo lyjant ar šalant 4 km į mokyklą ir iš jos į tėviškę.

Tėvas buvo raštingas ir visus vaikus išmokė lietuviškai skaityti ir rašyti. Jis buvo lietuviškos spaudos platintojas, rusų valdžiai nepatikimas pilietis. Už neišitikybę caro valdžia net 7 metus draudė jo šeimai į Kauną vykti. Jis dalyvavo 1905 m. bruzdėjime, kvietė susirinkimus ir vykdė Vilniaus seimo nutarimus. Dėl to tėvas ir vyresnysis sūnus Povilas daugiau kaip metus buvo kalinami Kalvarijoje.

Domukas revoliucijos metais buvo dar mažas, bet jau bandė skraidinti caro sielą. Mat, 1905 m. įvykusiamie Garliavėje susirinkime lietuvis studentas, anuometinis kalbėtojas, iš antrojo aukšto išmetė juoda vištą šaukdamas: "Tai caro siela skrenda".

Prieš pirmąjį visuotinį karą Domas jau mokėsi Kauno berniukų gimnazijoje, kurios rūmuose vėliau veikė demokratiškesnės Lietuvos seimai. Karui pradedus, minėtos gimnazijos mokiniai buvo įkurdinti Voroneže. Ten ir Domas 1917 m. baigė M. Yčo vardo gimnaziją. 1917-20 m. studijavo mediciną Kijeve. Per Turkiją, Balkanus ir Vokietiją jis

grįžo į Lietuvą ir 1920 m. jau tęsė medicinos studijas Berlyno universitete. 1923 m. apgynęs disertaciją, gavęs medicinos daktaro mokslo laipsnį, išvyko tobulintis Paryžiaus ligoninėse ir Paturo institute 1923-25 m.

Gydytojas ir visuomenininkas

Teorija ir praktika apsišarvavęs, dr. D. Jasaitis 1925 m. vedė ir išmetė inkarą Šiauliuose. Ši žygį greičiausiai lėmė šiaulietė žmona. Ten jis buvo vidaus ligų gydytoju, Mokytojų seminarijos gydytoju iki 1940 m., o mokytoju iki 1938 m. 1928 m. jis čia išteigė tuberkuliozinį dispenserį ir jam vadovavo iki 1940 m. Antrojo visuotinio karo metu buvo Sveikatos skyriaus viršininkas, vykdė statybą miesto ligoninės, kurioje vėliau buvo direktoriumi.

Atvykęs į JAV 1950 m., trejus metus dirbo gydytoju Gaylord Farm sanatorijoje, Conn., 1954-68 m. įsidarbino savo srityje valstybinėje džiuvinių ligoninėje Tampoje, Fla.

Jo eityjų pareigų išvardinimas labai mažai ką sako apie jo atliktą darbą, kurį pritikti aptarti gydytojams.

Dr. D. Jasaitis buvo narys daugelio organizacijų, dirbo jų vadovybėse ir atliko savo meto pareigą. Aš atsiprašau skaitytojų, kad esu užsimojęs paminėti tik svar-

ro valdybose. 1932-40 pirmininkavo Šiaulių Vilties dr.-jai moksleiviams šelpti. Vienas iš Šiaulių kraštyros dr.-jos steigėjų ir kurį laiką valdybos narys. Ilgametis vald. narys Lietuvos pagražinimo dr.-jos Šiaulių skyriuje. 1938-40 m. Šiaulių Rotary klubo pirmininkas. Šiaulių miesto tarybos narys 1938-40 m. Šiaulių miesto ir apsk. Savitarpinės pagalbos pirmininkas 1941-44 m.

1944.VII.26 pasitraukė su šeima į Vokietiją. 1945-50 m. buvo Lietuvos Raudonojo kryžiaus pirmininkas. Jo būstinė ir sandėliai buvo Tuebingene ir Reutlingene. 1946-47 m. buvo VLIKO vykdamosios tarybos narys.

Visuomeninis darbas ne taip jau lengvai derinamas su specialybe, šios srities gilinimu ir tobulinimu. Medicinos praktikoje kyla gausybė klausimų, kurie prašosi nuolatinio studijavimo, teorinio gilinimo ir naujų išradimų taikymo. Dr. D. Jasaitis, gimęs visuomenininkas, sugebėjo priestarabes derinti. Tai rodo jo polinkis plačiu mostu spaudoje bendradarbiauti ir ypač nušviesti įvairius medicinos klausimus. Jo akimis žiūrint, spauda tebuvo platesnės apimties visuomeninė veikla.

Spaudos darbininkas

Išskirtinai anksti, 1917 m., jis jau rašė Petrogradeėjusiam li-

rumą ir vaksinoterapiją, cheminės kovos medžiagas. Daug rašė "Kosmė". Pateikė plačią L. V. alletono knygos "La création de la vie" santrauką. "Zidinyje" paskelbė Paul de Kruif knygos "Mikrobų medžiotojai" santrauką, ir vertimus apie Pasteurą, Kochą ir Ehrlichą. Šiaulių liedinyje "Varpuose" paskelbė studiją "Gimdingumo problema" (1944, 299-315) ir "Dėmėtiosios šiltinės epidemija Šiauliuose 1941-42, paremta statistikos duomenimis. Be to, rašė: Ateities Spinduliuose, Ateityje, Rytė, Lietuvoje, Tėvynės Sarge, Kovoje su Ižiova, Šiaulietyje, Mūsų Momente. Dažnai naudojo slapyvardžius — Dasaitis, Dijas, Druidas. Nuo pat pradžios buvo L. E. medicinos skyriaus redaktorius.

Atvykęs į JAV rašė Darbininke, Gydytojų Biuletenyje, Drauge. Ypač paminėtini šie rašiniai: Hipotermijos fiziologiniai padariniai ir jos pritaikymas medicinoje; Kaip aš "bendradarbiauau" su bolševikais; Šiauliai-Maskva-Šiauliai. Dr. V. Micelmacherio knygos, "Medicinos istorijos Lietuvoje apybraiža" — recenzija. Medicinos istorijos fragmentai Didžioje Lietuvos kunigaikštystėje, Nacionalsocialistinis ir komunistinis genocidas ir Lietuvos socialinis draudimas. 1970 m. suredagavo jubiliejinį leidinį "Baldas 1944-69". Nuo 1968 m. iki šio meto yra žurnalo "Tėvynės Sargas" redaktorius.

Dr. D. Jasaitis savo rašto barą pradėjo poezija. Jis savo lengvos plunksnos nepasuko į prozą, taigi nesulaukėme lietuviškojo A. Čechovo, Sir C. Doyle, G. Duhamel, S. Maugham, A. Munthe, Fr. Schiller ar A. Schnitzler, nes ir jie buvo gydytojai, turėję progos pažinti gyvenimą be papuošalo.

Vengimas politikos

Dr. D. Jasaitis visą laiką domėjosi politiniu gyvenimu, buvo demokratiškojo polinkio, atsidėjęs sekė politinę raidą Lietuvoje, bet visada laikėsi nuosaliai, vengė politikos, lyg neišgydomos ligos. Gal jis jautėsi šiai sričiai nepasiruošęs, gal jam buvo nepakeičiui susigiję su politinės veiklos būdais, kurie rodėsi neleistini, gal jis buvo individualistas, nelinkęs neris į drausminančią politinę srovę. Jis su Šiauliais susigijeno, švietė lyg žvaigždė, ir kaip čia be Šiaulių gyventi.

Kartą, 1939 m. gruodžio mėn. pradžioje, atvykęs brolis Ernestas manęs ir klausia:

— Ar galėtumei nurodyti asmenį, tinkantį informacijos ministeriui? Mat, A. Merkys užsimojė savo vyriausybės darbus išgarsinti, žmonių dėmesį atkreipti. Jo manymu, ši darba turėtų atlikti informacijos ministeris, bet vis nerandama tinkamo asmens.

— Man atrodo, kad iš šiauliškių šiam darbui tiktų dr. D. Jasaitis. Jis geras organizatorius, gražiai žodį valdo. Jis gal ir nėra išsamiai susipažinęs su propagandos plonybėmis, bet šis taurus ir gabus vyras greitai įsijautų veiklos bare.

— Tai žygiuokime pakalbėti su juo.

Ernestui glaustai išdėstęs reikalą, pasigirdo dr. D. Jasaičio balsas:

— Negaliu garbingo siūlymo priimti.

Jis atkrito lyg kirviu, net neįsiskodamas samprotavimų sprendimui pateisinti.

Rusų ir vokiečių okupacijos

metu dr. D. Jasaitis laikėsi tvirtai, ryžtingai.

1940 m. liepos mėn. jis jau pateko į kalėjimą. Po dviejų mėnesių jis buvo paleistas iš kalėjimo, rusų saugumo gundomas ir grumojamas tapti šnipu. Atsispyrė.

Vokiečiams atslinkus į Lietuvą, jis turėjo daugelį aštrių pasiūlymų su Šiaulių srities komisarais ir komisariato pareigūnais. Kai vokiečiai ėmė kalbėti apie

Vasaros pabaiga...

Nuotr. K. A.

Ses. Ona Mikailaitė

IR AŠ

*Ir aš norėčiau
kaip Adomas
su Dievu vaikščiot vakaro vėsoj
po medžiais
ir kalbėtis
ir nesirūpinti,
kad vakarienė aušta...*

*Ir aš norėčiau
skinti obuolius,
dalinti juos kupranugariams
laukiantiems.
Vai, kaip pasiūgstu
rojaus,
Kai sakoma "Su Dievu"...*

SU SAMARIETE

*Medum apvarvėjusiame,
aplūpusiame
javsmų katile
dar vis, dar vis kunkuliuoja
kažkokie lūkesčiai
vis brandančio ir niekuomet
neatbrandančio*

*ryto,
kada visa virstų
krikštoliniu tikrumu
ir nebereiktų čia kasdien bėgioti
ir semtis
iš užterštų šaltinių.*

IŠPAZINIMAS

*Ką?...
Manai, kad metai žmogų subrandina?
Iliuzija, kuria, deja, mes tikime tvirtai.*

*O iš tikrųjų?
O iš tikrųjų, Dieve, kokie mes esame
vaikai!*

*Rieškučiomis mes semiamė
idėjas, laimę, turį,
o pro pirštus mums varva laikas,
kurį mes laistom į visas šalis, kaip tie
išdykėliai vaikai.*

*O, koks saldus tas laikas.
Jo skonio tik nespėjame gerai pajust,
nespėjame tų vorančių medaus lašų
nuo pirštų nulaizyt.*

bendradarbiavimą, dr. D. Jasaitis atkrito:

— Jūs atvykote ir mūsų miestą Kauną pavadinate Kauen (vokiškai reiškia gromuliojimą), o šiuo metu jau siekiate visą lietuvių tautą sugromulioti, o vėliau suvirstinti. Koks gi gali būti, šiose sąlygose, bendradarbiavimas tarp lietuvių tautos ir Vokiečių?

Tai buvo šiurpūs ir kraupūs karo metai. Ir tuo metu dr. D. Jasaitis stengėsi padėti visiems nelaimės užkluptiems. O jų srautas plaukė plačia upės vaga. Trėmimaj, kalinimaj, sušaudymaj, Lietuvis nebuvo tikras dėl ryto-

jaus, o Kužių apylinkėse buvo daromi milžiniški kapinynai.

Susirūpinimas dabartimi

Visa tai jau praityje, kaip ir dr. D. Jasaičio trijų ketvirčių amžiaus tarpsnis. Kas gi dedasi dabartyje, praities tilte su ateitimi? Dėl šio tarpsnio dabarties suakutvininkas taip byloja:

"Dabartinis tremties organizacinis tinklas teoriniai yra gražus ir tobulas. Tačiau jo schema yra liuksusinė, nepraktiška. Ji dvelkia didžiulio dvaro griuvėsiais ir palaikais. Mes tremty esam 29 m., o JAV arti šimtmečio ketvirčio.

*Su metais, tiesa, kai ką išmokstam:
pasipuosiame rimta mina ir titulais,
daugiaskieminius žodžius vartojame
gramatiškai, tiksliai.*

*Bet, Dieve, Dieve,
pasigailėk tu mūsų!
Pasigailėk,
nes mes nežinome, jog, ir pražilę,
esame vaikai.*

RACHELĖ

*Išliečiau savo tulžį,
jei galėčiau,
jei negailėčiau
motinos žemelės,
ašarom pribrinkusios,
juodi gedulu apsidengusios.*

*Kas mano ašaros,
ir kas mano kartėlis
prieš josios,
prieš motinos žemelės
skausmą,
jau amžių amžiais brandinamą?...*

NEDAUG

Nedaug tereikia.

*Vienos vilksvos,
vienos ramunės,
vieno debesėlio —*

*ir širdis
jau pasigėrusi
džiaugsmu.*

MANO KARTA

*Ir kaip jūs drįstate
iš mūsų reikalauti
džiaugsmingų dainų,
optimistinių eilių?*

*Mes pakabinome savo arfas
svetimos žemės gluosniuose
ir verlėme —*

*nežinodami net ko.
Gal atitraus diuų kvapo,
velėnos,
laukinių žemuogių,
kurių niekuomet neragavome?...*

*Vaikystėj pasakomis mitė,
užaugę raudas raudame.*

(Nukelta į 3 pusl.)

Dr. Domas Jasaitis

Dr. Domas Jasaitis

beses organizacijas, kuriose jis paliko savo pėdsakus.

1911-14 pirmininkavo Kaune pirmajai jaunesniųjų ateitininkų kuopelei, 1915-17 m. Voroneže buvo Ateitininkų centro valdybos, apjungiančios 21 moksleivių kuopele, sekretorius, 1921-22 m. Berlyne Studentų at-kų sąjungos pirmininkas, Ateitininkų federacijos vyriausio garbės teismo narys ir kongresų paskaitininkas. 1924-25 m. Paryžiuje lietuvių studentų dr.-jos pir-kas. 1927-40 m. Šiaulių miesto medicinos draugijos pirm. ir 1932-40 m. Draugijos kovai su džiovia Šiaulių skyriaus p-kas ir ilgametis tos draugijos centro valdybos vicepirmininkas. Ilgametis vicepirmininkas Lietuvos gydytojų są-

gos ir Kalinių globos dr.-jos cent-

Užrašai iš IX-to tarptautinio antropologų ir etnologų kongreso

Devintas tarptautinis antropologų ir etnologų kongresas, įvykęs Chicagoje š. m. rugpjūčio 28-rugsėjo 8 d. sutraukė čia su savo tyrinėjimais vadovaujančius viso pasaulio specialistus klausimais, liečiančiais žmogų, tautą ir kultūrą bei religiją.

Šio kongreso suorganizavimas ir ypač jo pravedimas yra sunkus uždavinys. Jam buvo ruošiami metai. Vieną iš elementariausių problemų sudarė susikalbėjimo klausimas. Jis buvo išspręstas modernios radijo technikos pagalba. Kiekviena kalba buvo tuo pačiu metu prityrusių vertėjų išverčiama pagrindinėmis kalbomis: angliškai, vokiškai, prancūziškai, ispaniškai ir rusiškai. Kita pirmaeilė problema buvo — kaip sutalpinti pasisakymus daugiau dviejų tūkstančių mokslininkų į keletą dienų. Šis uždavinys buvo pasiektas tuo būdu, kad paskaitos buvo multiplikotos ir kongreso dalyviams išsiuntinotos pagal jų pageidavimus. Pirmąjį kongreso savaitę giminingų klausimų mokslininkai susirinko keliuose kaimyniniuose universitetuose išdiskutuoti pateiktas paskaitas. To rezultate buvo sudaryta apie 75 sekcijos, kuriose turėjo sutilpti kongreso dienose Chicagoje nuo rugsėjo 2 iki rugsėjo 7. Tos sekcijos faktiškai buvo diskusijų užbaiga, pradėta ankstesniuose posėdžiuose. Paskaitos čia nebuvo skaitytos, bet paduodama tik jų bendras vaizdas ir iškilusios problemos. Čia diskusijose galėjo pasireikšti paskaitų autoriai ir kiti posėdžio dalyviai.

Pagrindinė šio kongreso sunkybę sudaro jo labai plati į abu kraštus pasklidusi prigimtis. Iš vienos pusės čia yra atstovaujama tiksliesiems mokslams ir tai patiems analitiškiausiems, kaip paleontologinės studijos, ieškančios žmogaus kūno prototipo ir visos biofizinės žmogaus kūno problemos. Iš kitos pusės šio kongreso ribosna įeina, galima sakyti, ir visa humanistika, pradedant nuo kalbos iki religijos. Patį sodriausią branduolį šiame lauke sudaro įvairūs tautų, rasė ir su jomis susiję klausimai.

Turint tai prieš akis, yra suprantama, kad vienam žmogui neįmanoma aprašyti šio kongreso darbų ir pasiekimų. Jo dalyvis ne kartą pasijunta beviltiškoje būklėje, realiai atsidūręs visos žmonijos problemų akivaizdoje. Jis gali kalbėti tik apie tai, kur jis pats dalyvavęs ir ką pats girdėjęs.

Tautiškumo sąvoka

Viena iš sekcijų, kurioje šiam pranešėjui teko dalyvauti, svarstė tautiškumo sąvoką. Sąvoka pasirodė yra tokia daugiaprasė, kad ligi šiol nėra pasiekta vieningumo keituriuose žemės sektoriuose: Anglosaksiniame pasaulyje, Europoje, Sovietuose ir Afrikoje. Vienur ta sąvoka turi mažavertiskumo kompleksą, kitur, priešingai, ji yra peraugusi ir vedanti į totalizmą. Ta pati tauta vienoje vietoje, pvz. JAV, yra mažuma, kitur ji yra diktuojanti gyvenimui dauguma. Šalia to, tautos realybė yra kintantis dydis. Tai ypač kelė sovietų mokslininkai. Afrikiečiai reikė pagaidavimą daugiau pagarbos tautiniam momentui. Kaip išvada iš visų diskusijų buvo vieno mokslininko pažiūra, kad šiame klausime dar tebėra didelė maišatis ypač dėl to, kad prie tautiškumo klausimo prisijungia socialinis momentas. Viena kuri tautinė grupė socialiai pasidaro privilegijuota. Jo išvada buvo ta, kad vienas tautiškumas nėra pranašesnis už kitą. Tačiau organizacinis — socialinis momentas nėra bereikšmis, šiuos klausimus svarstant.

Fizinės antropologijos sekcija

tyrinėjo galimą žmogaus pirmtaką gyvuliuose, pasinaudodama įvairiais gyvūnų kaulų radiniais. Čia buvo operuojama tokiais laiko tarpais kaip 10 milijonų metų ir 50 milijonų metų. Svarstymai savo specifiškumu sunkiai prieinami specialistui. Viena ką galima pastebėti, kad mokslininkai buvo labai atsargūs savo teigimais. Jie net nevadino jų teigimais tik hipotetinėmis galimybėmis.

Panašiai tenka išsireikšti ir apie darbus sekcijoje, skirtoje chromozomų ir evoliucijos tyrinėjimams. Evoliucija nėra viena kryptimi. Iškilus klausimui, ar žmonija, kaip grupė, biologškai supasta, yra vadovaujama kokio išsilaikymo instinkto, nerasta pagrindo pasisakyti teigiamai. Pastebėta, kad dviejų brolių smegenų konstrukcijos yra labai skirtingos. Tai, kas padaro žmogų individualiu, yra ne širdis, bet smegenys.

Tautosakos studijos

Tautosakos studijos buvo paskirstytos į tris sekcijas, iš kurių šio pranešimo autoriui teko dalyvauti dviejose. Pirmoji svarstė principus, kuriais tautosakinė medžiaga turi būti vertinama. Antroji svarstė tautosakos būklę moderniajame pasaulyje. Nei vienos, nei kitos sekcijos priėjimai nelabai patenkino sekcijų dalyvių. Pirmojoje sekcijoje buvo siūloma struktūrinis tautosakos tyrinėjimo būdas, atstovaujamas lietuvio A. J. Greimo. Tai yra daugiau mechaninis priėjimas prie pasakojimų, juos grupuojant pagal jausmus, kuriuos jie sukelia, jų sisteminiui naudojant net kompiuterio pagalbą.

Antroji sekcija tautosakos sąvoką taip išplėtė, kad jai jėmė ne tik praeities pasakojimus, bet ir tai, kas šiandien daroma ar kalbama per radiją ir televiziją. Įvairūs kalbėtojai gana vieningai pasisakė prieš abu priėjimus prie tautosakos. Jie sakė, kad tautosakos tyrinėjimas yra ne tas pat, kas jos kūrimas. Tuos dalykus reikia būtinai vienas nuo kito atskirti. Kiti vėl, kritikuodami struktūrinį priėjimą prie pasakos, kėlė mintį, kad pagrindinis tautosakos tyrinėjimo uždavinys yra sužinoti kiek galima tiksliau, ką tautosakinis kūrinys norėjo iš tikro pasakyti; koki idėjinį turinį jis turi. Ne vienas kalbėtojas, ypač iš Afrikos ir Azijos, atkreipė dėmesį į tai, kad tautosaka ten yra gyvas, visuomenę formuojantis faktorius.

Žmonės ir statybinė aplinka

Buvo suvažiavime keletas sekcijų, kurios sukosi apie žmonių gyvenamosios vietos planavimą, ypač ryšius su dabar išskylančiu gyvenamosios aplinkos (environment) klausimu. Žmogaus jautrumas savo gyvenamai aplinkai darosi toks visuotinis reiškinys, kad jis sudaro medžiagą išvirsti mokslu. Svarstant šį klausimą ryšium su statyba ir miesto planavimu, išryškėjo pora idėjų. Visų pirma atkreiptas dėmesys į statybos ryšį su gyvenamąja aplinka. Ir antra, reikia atkreipti dėmesį į statybos ryšį su žmogaus nusiteikimu jos atžvilgiu. Kai kuri aplinka kai kuriam žmogui darosi nepakenčiama. Dėl to pvz. Singapūre vyksta žmonių plaukimas į miestą, tačiau suprojektuotose namuose žmogus jaučiasi nesavas ir, nesirūpindamas jų išlaikymu, juos apleidžia.

Kalbėtojai iš įvairių pasaulio kampų iškėlė savus šios problemos bruožus. Taip pvz. vokiečiai kalbėtoja pastebėjo, kad mažo miestelio

žmogus yra šaltinis agresyvaus nusiteikimo svetimam žmogui. Tačiau tas pat mažo miestelio žmogus yra didžioji pajėga pasipriešinti agresijai. Ligi šiol architektai, projektuodami pastatus, visiškai nesiskaitė su žmogum, kuris šiuose pastatuose gyvena. Čia iškyla savita, naujai formuluojama, nuosavybės sąvoka. Ji susidaro iš to, ar žmogus laiko šią vietą sava dvasiškai ar ne. Niekas ligi šiol į tai nekreipė dėmesio. Dabar, kylant pasaulio užteršimo grėsmei, pradeda iškilti ir dvasinis priėjimas prie nuosavybės.

Kultas, apeigos ir šamanizmas

Ši sekcija apėmė religinę žmonijos problematiką. Į šamanizmą tyrinėtojų pranešimai linkę žiūrėti ne tiek kaip į religiją, kiek kaip į religinę techniką, praktikuojamą vienos ar kitos religijos. Šios srities plačios studijos buvo atliktos Amerikos indėnų tarpe. Šamanizmas yra susijęs su psichinėmis ligomis ir su sapnais. Lanternali iš Romos kalbėjo apie šamanistinius reiškinius Pentecostalyje sąjūdžiuose. Juose pradeda vaidmenį vaidinti sapnas, kuris dideli vaidmenį vaidina ir šamanizme. Žydas iš Jeruzalės įrodinėjo, kad Lincolnio ir abiejų Kenedžių nužudymas seka kažkokį ritualą ir turi ryšį su psichologo Freud'o tėvo ir sūnaus kompleksu. Seminaras ilgainiui išvirsto įvairių religinių kultūrų pasisakymais. Egiptietis kalbėjo apie Islamą, kaip geriausią žydų ir krikščionių religijų derinį. Indas įrodinėjo savo "tantrum" reikšmę žmogaus religiniam išgyvenimui.

Gaila, kad suvažiavime trūko rimtų religijos proistorės pasireikšimų; ar, jei jų čia būta, jie liko nepastebėti. Taip atsitiko su austro Alozo Closs paskaita, kurios niškas nepastebėjo. Gaila taip pat, kad vadinamajai Vienos kultūros istorijos mokyklai šioje srityje kongrese, atodo, nebuvo atstovaujama.

Sentėvių (Ancestors) sekcija

Kongresas nemaža darbo atliko, tyrinėdamas tokį žmonijos reiškinį, kuriam mes net tinkamo vardo neturime. Mat, yra žmonijoje nusistovėjusiomis formomis besireiškiantis toks dalykas, kaip sentėvių garbinimas. Vakarietiškoje visuomenėje jis yra nežinomas, arba yra išvirstęs, gal būt, šventųjų garbinimu. Tuo tarpu nuo vieno žmonijos pakraščio iki kito jis yra žinomas savitomis nusistovėjusiomis formomis. Diskusijose buvo gerai pristatyta Afrikos tautų sentėvių samprata. Einant šia galvoseną, sentėviu gali po mirties pasidaryti ne kiekvienas žmogus. Viena iš pagrindinių sąlygų susilaukti sentėvio titulo ir kolytėlis namuose, yra ta, kad žmogus būtų miręs natūralia mirtimi. Nei tragiškai žuvęs, nei kovoję kritęs, nei nusizudęs, nei nuo ligos miręs žmogus negali susilaukti šitokios pagarbos. Kita sąlyga sentėvio titului yra ta, kad jis turėtų palikuonių. Toliau yra reikalinga, kad jis susilauktų po mirties tam tikro pripažinimo. Atrodo, kad šio titulo Afrikoje susilaukia ne tik vyrai, bet ir moterys.

Kita didelė sritis tyrinėti sentėvių sampratai yra Kinija, Korėja, Indokinija ir kaimyninės tautos. Atrodo, kad kongreso paskaitose jų turima sentėvių samprata buvo gerai pristatyta, tačiau diskusijose ji pilniau neišryškėjo. Sentėvio sąvokos nereikia maišyti su genties tėvo samprata, iš kurio gentis yra gavusi savo pradžią.

Kalba ir žmogus

Ši sekcija buvo skirta pačiai kalbos filosofijai. Kalbos klausimas, ryšium su tautų ir kultūrų klau-

Nukryžiuotasis

Lietuvių liaudies skulptūra

simais, darosi labai gyvas ir labai susipainiojęs. Kalba, būdama vienas iš pagrindinių žmogaus pasireikšimų, kartu sudaro ir didelę problemą savo įvairumu. Buvo vienbalsis diskutuojančių pasisakymas, kad mes nežinome, kas yra kalba, t. y. mus nepatenkina tiksliai kalbos fenomeno aptarimai. Ieškant šios aptarties, eita net į gyvulių garsinio ir kitokio pasireikšimo formas ir iš čia norėta susigaudyti, kas yra žmogaus kalba kaip santykiavimo priemonė. Šiai galvosenai yra būdingas Simbiosis vardas, kuris, sako, yra kilęs iš Šv. Augustino raštų.

Iš kitos pusės buvo susiprasta, kad į kalbos fenomeną reikia eiti per psichologines studijas. Visuose svarstymuose taip pat aiškėjo, kad kalbėtojai turi galvoje kalbą kaip gyvą žodį, ne kaip rašytą žodį. Daugiausia šviesos šiam klausimui įnešė ponis Slama-Cazacu iš Vengrijos, suvokdamas kalbą, kaip santykiavimo priemonę. Tačiau ir ji linkusi ieškoti naujos gramatikos. Jos manymu, kalbos išmokimas vaiko amžiuje yra nepaprastai sudėtingas procesas. Ir vaiko žodis yra ne žodis vienas sau, bet visada santykinai jantis žodis. Autorė siūlo rinkti medžiagą visame pasaulyje, stebint, kalbos išmokimo vyksmą vaiko amžiuje. Ji pasisako už motinos kalbą vaikui, kaip pirmąją, ir kitas kalbas, kaip vėliau ateinančias.

Jūrinės kultūros, Europoje, Ramiajame vandenyne ir Arktikoje

Gal būt, vienas iš reikšmingiausių šio kongreso darbų, kuris turės reikšmės ateities studijoms, yra nukreipimas dėmesio į jūrinės kultūros. Ne iš karto paaiškėja šio posūkio reikšmė. Praėjęs šimtmetis, pasisukdamas į Arijų studijas, išryškino Gyvulių augintojų kultūras, kurios užvaldė Aziją ir Europą. Šiuo metu, atrodo, atrandama nauja kultūra, senesnė už Gyvulių augintojų, būtent, tokia kultūra, kuri dar nemokėjo nieko užsiauginti ir rieklo prisijaukinti, bet tik rinko atsitiktinai užaugusius vaisius ir gaudė gyvulius bei žuvis. Susiprasta, kad šios akmens amžiaus kultūros pėdsakų yra išlikę vadinamose pajūrio kultūrose. Dėl to šis kongresas turėjo net tris sekcijas: apie šiaurės Europos žvejus, apie Ramiojo vandenyno žvejus ir apie Eskimų kultūrą prie šiaurės ašigalio, atsekamą archeologinių duomenų analizavimu.

Šiaurės Europos jūrinė kultūra randama ypač Norvegijoje, Suomijoje, Estijoje ir Danijoje. Bet ypa-

jo vandenyno salų ir Naujosios Zelandijos senosios kultūros.

Tačiau dar senesnė ir arčiausia prie akmens amžiaus yra ta kultūra, kur atsidengia iš kasėnų apie šiaurės ašigalį iš visų pusių. Šioje srityje sėkmingai dirba Sovietų ir kitų tautų mokslininkai. Šis posėdis praėjo su dideliu susidomėjimu ir, pritrūkus laiko, buvo perkeltas į siauresnes patalpas. Norint suprasti šio priėjimo ir dėmesio prasmę, reikia bandyti įsivaizduoti, kad su šia problema mes esame žmonijoje, kuri dar nemoka nieko užsiauginti ir nieko prisijaukinti. Ji maitinasi tik tuo, ką suranda. Tik šis įsivaizdavimas gali padėti suprasti, kodėl žmonės koncentravosi prie šaltų vandenų, kuriuose buvo galima rimiškai apsirūpinti pragyvenimui.

Ryšium su archeologiniu dėmesiu šiaurės ašigalio kultūrai, kartu kyla didesnis dėmesys išlikusioms žvejojantioms kultūroms, ypač eskimų tautai. Tikimasi joje rasti akmens amžiaus žmogaus kultūros autentiškų pėdsakų.

Prisitaikymo problemos

Žmogaus kultūrinė pažanga priklauso nuo jo sugebėjimo pasisavinti naujus dalykus, prie jų prisitaikant. Žmogaus kultūrėjimo problema bandyta žvelgti prisitaikymo sąvokos šviesoje. Prisitaikymas vyksta ne tik žmonių bet ir gyvulių gyvenime. Grynai biologikai pažymi, pelė ir žmogus į aplinkos pazerzinimus reaguoja panašiai. Tačiau pastebėta, kad prisitaikymo procesas gyvulių gyvenime vyksta griežtos sistemos rėmuose, kai tuo tarpu žmogaus prisitaikymas vyksta laisvos raidos rėmuose ir reiškiama kultūrinėmis ir tautinėmis formomis. Prieš metodą žiūrėti į

žmogaus prisitaikymo problemas pagal gyvulių standartus buvo kai kurių dalyvių pasisakyta. Iš kelta, kad žmonišką prisitaikymą vyksta savęs pasipildymo ir bendradarbiavimo dėsnų vedinas. Sovietų atstovas kėlė mintį, kad pagrindinis faktorius prisitaikymo problematikoje yra nauda.

Kultūros problemos

Šios sekcijos posėdžiai prasidėjo tuo, kad buvo stengtasi išryškinti, jog žmogus skiriasi nuo gyvulio. Viena kalbėtoja tokių pagrindinių skirtumų kolonų rado devynias, kitas — 70. Gyvulys savo veikime neturi krypties, jis neturi savęs tapatybės, jis neturi apibendrinimo sugebėjimo, jis neturi sugebėjimo grupuoti, jis neturi sugebėjimo planuoti, jis neturi vertybių sąmonės, jis neturi sugebėjimo pranašauti ir pranašavimus įvykdyti, jis neturi politikos ir tautiškumo sampratos ir t. t. ir t. t.

Kai pereita prie aptarimo, kas yra kultūra buvo iškelta keletas jos aptarčių. Kai kuriems kultūra yra biofizinis terminas, pvz. kokių bacilių kultūra. Kartais kultūra suvokiama, išskaičiuojant kurios nors vienos tautos ar rasės bruožus. Idomenė kultūros aptartis yra: "skirtingas būdas spręsti gyvenimo problemas". Kiti vėl kultūrą aptaria kaip sugebėjimą sudaryti sistemą. Dar kitiems kultūra yra klasės jėga, įvykdoma įvairiomis priemonėmis.

Turint tuos skirtumus prieš akis, kelta reikalingumas sistemingiau registruoti tautų kultūrinio gyvenimo apraškas, kad būtų galima ilgai priėti kultūros aptarties.

(Nukelta į 5 pusl.)

**meanwhile,
back at
your money
is working!**

New Higher Interest Rates

CERTIFICATE ACCOUNTS

7 1/4 %	\$5,000 Minimum 4 yr. Maturity 7.63% YIELD
7 %	\$1,000 Minimum 4 yr. Maturity 7.39% YIELD
6 3/4 %	\$5,000 Minimum 30 mos. Maturity 7.08% YIELD
6 1/2 %	\$5,000 Minimum 4 yr. Maturity 6.81% YIELD
6 1/2 %	\$1,000 Minimum 1 yr. Maturity 6.81% YIELD
5 3/4 %	\$1,000 Minimum 90 day Maturity 6.00% YIELD

Certificate accounts subject to penalty on early withdrawal.

PASSBOOK SAVINGS
NEW AND EXISTING ACCOUNTS

5 1/4 %

INCREASES TO 5.39%
ON INTEREST ACCUMULATED FOR ONE YEAR

On passbook accounts, interest is paid to date of withdrawal.

Deposits received by the 10th of the month earn interest from the 1st, if the funds remain on deposit to the end of the interest period. Deposits after the 10th of the month earn from the date of receipt.

FOUNDED 1909
Assets over \$100,000,000.00 Reserves over \$17,500,000.00

STANDARD FEDERAL SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO
CHICAGO, ILLINOIS 60632 PHONE 947-1140

INSURED
UP TO \$100,000
PER DEPOSITOR

Rolandas Poška

Ciklas "Lietus"

Iš tarptautinio pobūdžio parodos Chicagos priemiestyje Arlingtone. Nuotr. J. P.

(Atkelta iš 4 pusl.)

Socialinė lingvistika

Kalba, kaip socialinis veiksnys, turi labai susipainiojusią problemą. Norvegai nori kurti savo kalbą. Meksikoje veikia 15 kalbų. Naujojoje Gvinėjoje — šimtas kalbų. Kaip į šiuos reiškinius žiūrėti ir juos spręsti? Neiškilio kito pasiūlymo kaip eksperimentuoti. Praktiškai reikėtų atskirti žmonių. Vis tiek į kalbą tenka žiūrėti kaip į praktiško santykiavimo priemonę. Tačiau žiūrint į kalbą praktiškai, nukenčia kalba, kaip kultūrinė vertybė, kaip tam tikra savita išraiškos sistema, kurią tyrinėja lingvistika. Nei vienas, nei kitas priėjimas patys vien kalbos problemos patenkinamai negali išspręsti. Reikia, kaip sakoma, "interdisciplinari" priėjimo. Šalia šių dviejų priėjimų kalbos studijoms dar prisijungia ir trečias, būtent biologinis priėjimas. Kai kurios tautos ar rasės žmonės yra linkę garsus formuoti savitu būdu, kai tuo tarpu kitos rasės žmogui šitoks kalbėjimas būtų sunkiai pasisavinamas. Į kalbą dėl to tenka žiūrėti ir kaip į kažką įgimto.

Vienas filologas papasakojo apie savo nusistebėjimą, kurį jis išgyveno, kai atkreipė dėmesį į tai, kaip yra užkoduojama kalbinė medžiaga filologinėse studijose. Visi tie užrašai yra padaryti, klausinėjant žmogų, kurio kalbą norima patirti. Bet niekur nėra užkoduota natūralios dviejų ar kelių žmonių pasikalbėjimo kalbos. Kai jis pradėjo rekonstruoti gyvus žmonių pasikalbėjimus, jam pradėjo aiškėti, kaip kalbėjimas, kuriais vyksta žmonių pasikalbėjimai. Kartais tie pokalbininkai vienas ant kito užsako, kartais vienas kito nepaiso, kalbėdami greitai ir t. t. Jis tuo pavyzdžiu norėjo labiau išskirti socialinio kalbamokslinio reikalo.

Žmonija, grėsmė jai ir išlikimo rūpestis

Savotišką kongreso pabaigą sudarė berlyniškio G. Hirschfeld knygos diskusijos. Knygos vardas yra: "The people: growth and survival". Knyga išleista su kongreso pirmininko Sol Tax įvadu, buvo taikyta kaip idėjinė kongreso santrauka. Pagrindinė jos mintis, kaip aiškėjo iš gausių diskusijų, yra ta, kad mes, visos problemos sprendžiamos, žiūrėtume į jas visos žmonijos, o ne atskiros vietos, požiūriu. Knyga taip pat kėlė reikalą bendros žmonijos filosofijos ir bendros valdžios.

Jos vertinimai buvo labai įvairūs.

Vienas Chicagos univ. filosofijos profesorius pastebėjo, kad, kai mes kalbame apie žmonių, turime imti ne vien fizinius žmones, bet ir jų idėjas. Jis pastebėjo, kad žodis "survival" yra savo prasme graikiškos kilmės ir savyje gaudia laimės ir išganyimo sąvokas.

R. G. Armstrong iš Tanzyro prietarė knygos idėjomis ir kėlė mintį, kad šventas yra ne tik žmogus, bet šventas yra žmogaus gerbūvis. Jis skatino, kad prasidėtų didysis pokalbis tarp visų tautų. Jis neatstovavo minties, kad žmonija reikėtų sujungti vienon kultūron, bet reikia išlaikyti jos įvairybę vienybėje.

Kiti priklausaučiai, kad, nepaisant jo gerų norų, jis, steigdamas žmonijos valdžią, kuria prievartinę vienybę. Kitas, Pietinės Afrikos komentuotojas buvo nuomonės, kad žmonija per toli yra nuejusi su savo individualizmu, kuris prasidėjo prieš 2000 metų. Atrodo, kad Hirschfeld savo knygoje pranašauja sekančiame šimtame dabartinio pasaulio apsigėdijimą ledu ir Antarktikos išsilaisvinimą iš ledo. Tačiau kalbėtojas tuo nenori tikėti.

Apskritai šiose diskusijose žmogus buvo imamas neatsieta nuo savo gyvuliškos prigimties būdu. Tačiau, nepaisant to, kai kurie anantomai yra nuomonės, kad žmogus turi galimybę stiegti į santykius su nemedžiaginėmis būtybėmis. Žmonija, ir kaip gyvulinė rūšis, gali išvengti išnaikinimo. Apie išnaikinimo grėsmę čia buvo kalbama įvairiais atžvilgiais. Atrodo kad Hirschfeld kalba apie trečio atominio pasaulinio karo artimą galimybę. Taip pat prie išnaikinimo gali privesti ir natūrali selekcija, sumažindama individų skaičių. Kalbant apie žmonių, nebuvo praleista iš akių ir atskiras žmogus. Tikras veikėjas žmonių yra tik individualus žmogus, savitu būdu išnaudodamas įvairias progas.

Keliant žmonijos, kaip vienybės, reikšmę, negalima užmiršti ir atskiros vietovės reikšmės. Tai, kas gera visai žmonijai, gali būti pragaštinga kuriai vienai ar kiti vietiinei bendruomenei. Dėl to vietinės visuomenės teisių negalima pažeinti. Jeruzalės universiteto atstovė taip pat pasisakė už vietinės visuomenės teisių respektavimą.

Svarstant žmonijos, kaip visumos bendravimo klausimą, iškyla ir dviejų skirtingų priėjimų klausimas: ar reikia pabrėžti varžybą, ar bendradarbiavimą. Vienas daktaras pasisakė už bendradarbiavimo pirmenybę prieš konkurenciją. Pasak jo,

prieš 12000 metų, medžiotojas, žvejys ir vaisių rinkėjas vienas kitam nebuvo konkurentas, bet padėjęs. Tik ūkininkavimas ir gyvulių auginimas įvedė samdomąjį darbą ir su juo interesų kovą.

Netrukus ir tokių pasisakymų, kurie autoriui prikišo nemoksliską priėjimą prie klausimo, atsilikimą ir užmaskuotą vedimą totalistinio valdymo kryptimi. Kai kas knygą vidinio pasikėsinimo prieš demokratiją žmonijos santvarką. Ypač tai iškyla, kai Hirschfeld skirsto žmones į tris rūšis: į vadus, liaudį ir vidurinę klasę.

Nepaisant gerai suprasto pavojaus, į kurį gali nuvesti žmonijos suvienijimas, tačiau negalima praleisti iš akių, kad jis faktiškai žmonių jau vyksta. Pvz, čia buvo iškelta, kad tarptautinės biznio organizacijos, su milijardiniais kapitalais, darosi ne kartą galingesnės net už tokias valstybes kaip JAV. Jos diktuoja žaliavų ir dirbinių paskirstymą. Šalia to buvo pastebėta, kad 1967 m. Jungtinės Tautos, Maltai pasiūlius, nutarė, kad vandenynai būtų paskelbti visos žmonijos nuosavybe. Kadangi jie sudaro 70 proc. globo paviršiaus, tai netrukus gali-

Toks yra bendras šio tarptautinio antropologijos ir etnologijos kongreso vaizdas. Jis yra nepilnas. Čia nėra pabrėžta visa eilė kongreso sekcijų, kaip karo problemos, sveikatos klausimai, moterų išsilavinimo problemos ir įvairių tautinių menų sritys. Šiems visiems dalykams kongrese taipgi buvo daugiau ar mažiau posėdžių.

Europos lietuvių studijų savaitė

(Atkelta iš 2 pusl.)

tis ir Just. Marcinkevičius, tačiau šių rašytojų vaizduoto žmogaus bruožai nesą tokie turtingi kaip Putino.

Norėdamas paminėti neseniai mirusį (VI.13) poetą Joną Aistį — Aleksandriškį, Vasario 16 gimnazijos direktorius V. Natkevičius savo paskaitoje kalbėjo apie "Žmogų J. Aisčio kūryboje". Kadangi J. Aistis buvo egoistinis poetas, beveik išsiai lyrikoje kalbėjęs apie save, todėl ir žmogaus bruožus prelegentas matė poeto lyrikos motyvuose, kuriuos jis dar susiejo su romantizmo bei simbolizmo pabaiga ir

ma tikėtis, kad atsiras ir toks veiksnys, kuris žmonijos vardu juos valdys ir eksploatuos.

Į šias diskusijas įsijungė ir maskviškis antropologas, ta proga pateikdamas trumpą bet išsamų leninizmo kursą. Kartu jis pareiškė, kad su knygos pažūromis negalima sutikti ir kad apilai nėra kokio nors vidurio tarp komunistinio rūpinimosi žmogumi ir kapitalistinio išnaudojimo. Tada pirmininkaujantis pastebėjo, kad leninizmo kursas čia nebuvo reikalingas, nes jo pirmiečiai studentai Chicagos universitete visa tai žino. Klausimas, kuris čia kyla, yra: ar mes galime rasti bendrą kalbą su marksistiniu filosofu visą žmoniją liečiančiais klausimais. Ir, iš savo patirties tarptautiniuose filosofų suvažiavimuose, kuriuose dalyvavo ir marksistai, pirmininkaujantis pastebėjo, kad po savaitę užtrukusių pokalbių, buvo išgyvenama nusivylimas, kad bendro susikalbėjimo nerasta.

Toks yra bendras šio tarptautinio antropologijos ir etnologijos kongreso vaizdas. Jis yra nepilnas. Čia nėra pabrėžta visa eilė kongreso sekcijų, kaip karo problemos, sveikatos klausimai, moterų išsilavinimo problemos ir įvairių tautinių menų sritys. Šiems visiems dalykams kongrese taipgi buvo daugiau ar mažiau posėdžių.

V. Bgd

Ch. Baudelaire'o įtaka, kuri esanti stipresnė negu "Keturių vėjų" poveikis.

Papildoma buvo ir kun. Br. Liubino paskaita apie Liet. Studijų savaitės istoriją.

Meniškosios įvairybės

Liet. Studijų savaitės galėtų atrodyti sausokos, jeigu jų negyventų meniški rėmai, kurie būna akustiniai ir vaizdiniai. Prie pusiau meninių renginių reikia skirti penktadienio (VIII.24) Tėvynės valandėlę, kurioje buvo pavaizduotos vėliavos nuleidimo apeigos, kokios jos būdavo prieš daugelį metų Karo muziejaus sodely Kaune. Prie vėliavos patriotinį žodį tarė dr. A. Gerutis, o po vėliavos nuleidimo, vėl sugrįžus į salę, prasminga kalbą (apie vėliavų lietuviškų šaknų dvejojimą kaimienų gajų kultūrą) pasakė svečias iš JAV prof. St. Yla, p. Gailiūtė — Špies padainavo trejetą lietuvių kompozitorių dainų, p. Grigaitė — Graudušienė paskaitė savos poezijos, o vėliau skambios lietuviškos dainos buvo visų dainuojamos prie skautų suruošto lauzo.

Žymiausia akustinio meno pažiba šioje 20-toje savaitėje be jokios abejonės buvo Lilija Sukytė, kuri studijų dalyviams dovanojo lietuvių dainų ir operų arijų rečitalį — koncertą. Nespecialistui neįmanoma to šaunaus įvykio vertinti. Jis tik gali pasakyti, jog buvo ne vienas tautietis, kuris buvo iš toli atvykęs, kad išgirstų gražiai kultivuoto balso lakstingališką giesmę ir pamatytų tą tarptautinio masto lietuvių dainininkę, kuriai akompanavo jau išskylanti pianistė Raminta Lampsatytė (iš Berlyno).

Optiškai studijų savaitę praturtino dail. Alf. Krivicko suorganizuotos kelios parodėlės: 1. gintaro ir tautinių audinių parodėlė; 2. dail. Elenos Gaputytės (iš Anglijos) piešinių parodėlė; 3. Vilniaus 650 metų sukakčiai paminėti foto leidinių parodėlė. 4. 20-ties studijų savaitės foto parodėlė. Kun. J. Dėdinas demonstravo savo filmą iš buvusių studijų savaitės, o ne vienas jų dalyvis, stebėdamas filmo kadrus, turėjo malonumo pamatyti save, kai jis dar buvo žymiai jau-

Vysk. A. Deksnys

nesnis. Nebuvo gautas taipgi pramatytas Adolfo Mekio filmas "Grižimas į tėviškę". Taip pat nebuvo naujo filmo ir iš Lietuvos kultūrinio gyvenimo.

20-tai studijų savaitė suteikė garbę savo atsilankymu vysk. A. Deksnys, kuris užbaigai (sekmadienį) atlaikė šv. mišias ir pasakė pamokslą. Per visą studijų savaitę (tik ne per visas dienas) buvo 133 registruoti dalyviai, kurie buvo atvykę iš devynių valstybių. Tuo tarpu prelegentai buvo iš keturių kraštų — Vokietijos, Italijos, Šveicarijos ir Švedijos. Jų atliekamą paskaitinę dalį tvarkė moderatorius dr. K. J. Čeginskas, o visus techniškuosius savaitės reikalus atliko organizacinė komisija, sudėta iš J. Braso, A. Grinienės ir M. Laido.

Si 20-ta Lietuvos studijų savaitė įvyko Vasario 16 gimnazijos patalpose, Huettenfelde, Vokietijoje š. m. rugpjūčio 19 — 26 d. Ją baigiant, dalyviai pagėidavo, kad kita savaitė būtų suruošta Šveicarijoje. Šituo reikalu rūpintis buvo širinkti Dr. A. Gerutis ir dr. kun. J. Juraitis.

J. Gr. ELI.

Poetė Kotryna Grigaitytė

Philomena Says

CHICAGO SAVINGS IS NOW PAYING

5.39% 5.92% 6.003%

Annual Yield on 5 1/4% Passbook Accounts Daily Interest

6.81% 7.08% 7.35%

Annual Yield on 6 1/2% One Year Savings Certificate \$1,000 Minimum

7 1/4% 7.627%

on Four Year Savings Certificates \$10,000 Minimum Annual Yield

For 49 years, savers at near-\$100 million Chicago Savings have become accustomed to the highest rates permitted by law. It is possible to offer the above yield where earnings remain undisturbed and are compounded for a year or more.

CHICAGO ***

savings and loan association

6245 south western avenue 476 7575

• Passbook Savings Earn From Day of Deposit to Day of Withdrawal

KANADA ir U.S.A.

Pasinaudodami mūsų patarnavimu, geriausiai, paremsite savo gimines Lietuvoje, mūsų patarimas padės Jums apsispręsti ką pasiūsti ir kas bus naudinga ir praktiška.

Vasaros ir rudens sezonui, specialiai siūlome šias prekes: (Muitas jau įskačiuotas į kainą.)

Nepermatomo nailono medžiaga suknelei	\$12.00
Gefiūro medžiaga suknelei	\$14.00
Crimplene medžiaga su blizgučiais	\$18.00
Gėlėta arba ornamentais crimplene medžiaga	\$15.00
Lygi crimplene medžiaga suknelei	\$12.00
Dirbtinis mink kailis paltui	\$48.00
Dirbtinio nailoninio kailio paltui medžiaga	\$27.00
Labai gera vilnonė moteriškiems paltams medžiaga	\$36.00
Nailoniniai išėginiai marškiniai	\$ 9.00
Komplektas moteriškų nailoninių apatinių rūbų	\$ 9.00

Perukai nuo \$24.00 iki \$60.00. (Muitas už peruką jau įskačiuotas).

Priimame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų, šaldytuvų ir kt. Persiunčiame pinigų dėl tokių prekių, kurias negalima iš čia pasiūsti.

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421, Hackney Road, London, E. 2., England

Telef. — 01759 8734

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis.

Nauji leidiniai

Antanas Gustaitis
Nuotr. V. Maželio

• **Antanas Gustaitis, SAULĖS ŠERMENYS.** Dailininkas V. Vizgirda. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1973 m. Chicagoje. Leidinys puošnus, didelio formato, kietais drobės viršeliais, puslapiniais spalvotais dailininko piešiniais, 112 psl., kainą 7 dol., spausdino Mykolas Morkūno spaustuvė, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., tiražas 1500 egz.

Eluotos humoristikos meistras Antanas Gustaitis štai vėl išsivijai ir visai lietuvių literatūrai dovanoja naują pluoštą taikliai mūsų aplinkos temas užgriebiančių ir puikiai nušifutuotų šedevriukų. Tokių knygų yra 59. Tai romantikos ir realybės, kasdienybės ir amžinybės, tautosakinė ir intelektualinė poezija, įvairių žanrų literatūrinis supynimas, įsidabrinantis skambančios posmus. Juos skaitydamas, tikrai jauti ir aukštą literatūrinį ir kasdieniškai žmogišką malonumą.

Žinoma, dėl vienos kitos temos per didelio dominavimo (sakysime, erotikos) galima būtų tik linksmam pečiui traukti, ypač kai pats rinkinio titulinis puslapis pavaizdinamas ir piešiniu jau nurodo į grabą ir šermenis. Tačiau ir šie kontrastai čia (noroms nenorams juos reginti) linksmumą tik padidina, gal net vietomis jį paaštrina iki makabriškumo.

Suprantama, ne visiems savi portretai, savos idėjos, savos rezidencijos ir savi "pasiaukojimai" patiks Antano Gustaitio knygos puslapius, kaip savo laiku aukštai besinešančiai oficialiajai rusų visuomenei nepatiko Gogolio "Mirusios sielos" ar "Revizorius". Tačiau vis tiek, ar būtime dar tik "saulės šermenys" ar besisukinėjant jau tarp "mirusių sielų", Antano Gustaitio lengvai neatsižadėkim, kaip ir jis džen-telmaniškai neatsižada tautosakinės lietuviškos dvasios savo elia-vime ir akivaizdžios šiandieninės mūsų ambasadorystės:

Išbėg iš Rusnės kaimo
Pulkis merguželių:
Viena su Maikiu, kita su
Chaimu,
Trečia su juoduželiu.

• **Algirdas Landsbergis, VĖJAS GLUOSNIUOSE; GLUOSNIAI VĖJUJE.** Du stebuklingi vaidinimai. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1973 m. Chicagoje. Aplanką piešė Zita Sodeikienė. Spaudė Morkūno spaustuvė, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636. Knyga kietais viršeliais, 128 psl., kainą 5 dol.

Šios dvi Algirdo Landsbergio dramos yra be galo įdomios ir savotiškas eksperimentas mūsų literatūroje. Pirmoji drama "Vėjas gluosniuose" buvo parašyta jau prieš geroką pluoštą metų ir spausdinta kultūros žurnale "Aiduose", net pastatyta Chicagoje

scenoje. Antroji — "Gluosniai vėjuje" sukurta pastaraisiais metais. Abi dramos yra labai išbalansuotos viena kitos įvairiaplotmis papildymas, tiesiog abidvi būtinos šalia viena kitos, galimos net traktuoti kaip išradingas literatūrinis diptikas, ar simbiozė.

Abiejų dramų vieta, laikas ir veikėjų gera dalis tie patys: pilaitė Lietuvos Livonijos pasienyje šešioliktoje šimtųjų, Lietuva — Lenkijai kariaujant su Maskva dėl Livonijos, naktis prieš mūšį, šv. Kazimieras, jo palydovas Angelas, karalius Zygmantas Augustas ir kt. Antroji drama "Gluosniai vėjuje" dabar atrodo lyg būtų pirmosios — "Vėjas gluosniuose" nauja ir gerokai naujo požiūrio interpretacija. Kiek anksčiau pirmoji buvo labiau pasilikusi savo istoriniuose rėmuose ir romantiškame pamušale, tiek "Gluosniai vėjuje" pirmojo užsimintą temą vysto kone iki mūsų dienų filosofines

Algirdo Landsbergio naujos knygos viršelis, pieštas Zitai Sodeikienės

Algirdas Landsbergis
Nuotr. V. Maželio

ir politines aktualijas keliančių užuominų.

Dramaturgas abiejuose "Gluosniuose", ypač antrajame, labai tolimus literatūrinių krypčių poetinius įvaizdžius ir kontrastines minties plotmes moka gana švariai lydinti į geros sceninės frazės ir situacijos naują, moka gerai valdyti paviršinę ir gilumingą veikalo srovę, lengvai, reikalui esant, peršokdamas nuo realistiškos virtuvės puodų į kone transcendencinius "pirminės tamsos šlamėžio šešėlius".

"Vėjas gluosniuose" ir "Gluosniai vėjuje" yra gana ryškūs mūsų dramaturgijos gyvastingumo liudijimas išsivijimo.

• **Viktorija Genytė - Šmaižienė, GYVENIMAS IR DARBAS EILĖRAŠČIAI.** Išleido Jonas Šmaižys. Redagavo Leonardas Zitkevičius. Ilustravo Liucija Poscentė. Vinjetas piešė Paulius Jurkus. Spaudė Pranciškonų spaustuvė, 910 Willoughby Ave., Brooklyn,

Rolandas Poška
Autoportretas (žiūr. 5 psl.)

Filmų įvairumai

Viena vasara prieš dešimt metų

STASĖ SEMENIENĖ

Nedaug yra filmų, šiais laikais amerikiečių kritikų atžymių keturiom žvaigždutėm — aukščiausiu gerumo laipsniu. Kur kas mažiau yra tokių, kurių negalima net talpinti jų keturių žvaigždžių vertinimo sistemoje, nes tie filmai yra taip išmaniai suplanuoti ir be jokios klaidos išpildyti, kad jie pralenkia įprastą kriterijų — įvertinimo pagrindą. Gerą derliaus filmų pasaulio metuose pasitaiko tokių gerų filmų tik pora, o gal trejetas. "AMERICAN GRAFFITI" yra vienas jų.

Pasakyti tikrai, kad tai yra aiškus filmas apie jaunystę 1950—1960 metais, būtų beveik padaryta jam žala. "AMERICAN GRAFFITI" yra kur kas daugiau, negu tik tai nostalgios iliuzijos bei ilgesingos svajos. Tai yra kartu neabejotinai tikslus istoriškas dokumentas, o taipgi rimtai mąslus, be jokių pretenzijų žvilgsnis į mažą grupelę asmenų jų gyvenimo svarbiame momente.

O šitas momentas yra iš tikrųjų viena ilga naktis 1962m. vėlyvą vasarą. Vietovė — mažas miestukas pietų Kalifornijoje, bet ji galėtų būti bet kur skersai visos šiaurinės Amerikos.

Curt ir Steve, dvejetas jaunuolių — abiturientų, yra pasirodę sekantį rytą išvykti kažkur į Amerikos rytus studijuoti kolegijoje. Si yra paskutiniai naktis jų pakutinės aukštesniosios mokyklos vasaros, besidžiaugiant paskutiniu žokiu vakaronėje, jų paskutinis pasivažinėjimas miesto gatvėmis, jų paskutinis susi-

N. Y. 11221. Rinkinys 96 psl., kainą 3 dol.

Autorės eiliavimas tradicinis, daugiausia ketureiliai posmai. Vyrauja išsiviskojo tėvynės ilgesio temos greta grynai egotistinių posmų ir gamtinės lyrikos. Pirmoji rinkinio dalis "Žiedais težiדי žodžiai" skirta suaugusiam skaitytojui, antroji — "Gėlės ir sniegulėlės" yra eilėraščių vaikams.

Kai Curto lėktuvas pakyla iš ryto, jis įsikimba į savo radiją,

būrimas mėgiamoje užkandinėje Mel's Burger City.

Filmas leidžia mums, žiūrovams, sekti juos ir jų draugus su savo mergaitėmis, kai jie praleidžia tas neužmirštas paskutines valandas nuo sutemos ligi aušros su visomis smulkmenomis, iš kurių susidėjo amerikiečių jaunuolio — paauglio, vadinamo "teen-ager", gyvenimas nuo to momento, kai jis išsitenkė iš namų vakare, sakydamas tėvams jog "tikrai truputėlį pasitrūkė", ligi to akimirksnio, kol jis vėl peržengia namų slenkstį. Mes matome jų bėgantį laiką, susipykimą ir vėl susitaikymą, be ko jaunųjų meilė neapsiejo ir tada. Atskleidžiami mums ir paauglių išdykavimai, kurie aname laikotarpyje buvo laikomi blogumu. O tai buvo didžiausios aktyvumo, kokius galima buvo padaryti: prieštarauti policininkui ir paimiti vieną antrą stiklą per daug.

"AMERICAN GRAFFITI" yra režisieriaus George Lucas antas filmas ir, atrodo, labai asmeniškai išgyventas. Jo praeities detalių išpildymas yra be klaidų. Visi ano periodo madų niuansai išvermingai atkurti.

Režisierius atkreipė labai autentišką žvilgsnį dar į pora dalykų — automobilius ir muziką. Automobiliai buvo jaunuolių laisvės ir padėties. "Rock" muzika buvo jų ryšys. Ji vienijo juos ir išskyrė visus kitus.

Daugelis charakterių filme yra tipai: Curt — intelektualas, Steve — jaunas vyras, kyla ir viršų, John — šiurkštus ir paviršiaus, avinėlio švelnumo iš vidaus, Terry — pataikūnas.

Mes, žiūrovai, žengiame kartu su jais, kai anie stovi ant baimingą užaugusių pasaulį, palikdami praeitį idilišką, jų pačių sukurtą. Išmintingieji žino, kad jie turi visvien judėti į priekį arba rizikuoti, kad bus idilės nuvesti į atrofijos amžių.

Kai Curto lėktuvas pakyla iš ryto, jis įsikimba į savo radiją,

kol garsas visai išnyksta. Jam, kaip ir visiems, kurie pergyveno aną laikotarpį, turėjo ateiti, kaip vienas išminčius pasakė, "toji diena, kai muzika mirė".

G. GREENE KNYGĖLĖS VAIKAMS

Anglų Graham Greene žinome kaip pasaulinio garso romanistą, rašantį daugiausia vis aktualiomis temomis. Šiek tiek mažiau jis pažįstamas kaip novelistas, bet štai dabar britų televizija nupirko teisę panaudoti vaidinimams ir filmams tuos jo trumpuosius dalykus ir, aišku, už apvalią sumą.

Šiuo metu The Bodley Head leidykla (be kita ko, leidyklos pirmininkas yra rašytojo brolis) leidžia visus jo raštus tomiais nauja laida ir taip pat naują romaną "Garbės konsulas". Ta proga plačiau paskleista žinia, kad G. Greene savo metu yra parašęs ir ketvirtą gražių knygelių mažiesiems skaitytojams, kurios į pilną raštų rinkinį. Dar ir tam tikros istorijos būta su pa-

čia pirmąja tų knygelių — "Mazasis traukinys". Knygelė išėjo 1946 m., ir jos autorium buvo nurodyta Dorothy Craigie, iliustratorė. Kitas tris (apie mažąją garšrininkų mašiną, mažąjį arklinį autobusą ir mažąjį garvežį) jis pasirašė, bet leido kita leidykla.

Ko gi, sako, Greene buvo taip užsislėpęs už pirmosios knygėlės?

Mat, ją išleido leidykla, kurioje jis pats dirbo literatūrinio direktorium. Matyt, žmogus vengė

priekaištų, kad štai pats savo knygas praleidžia. Pasirodo, tokių priekaištų galima tikėtis ne tik lietuviuose.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEČEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarą iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PRospect 6-8998

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines & Checkwriters
Nuomola — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50m. patikimas aptarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

KONCERTINES YPATINGAS GITARAS IR KANKLES

DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS

4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652 - 3200

CHRYSLER — PLYMOUTH — IMPERIAL — VALIANT

BALZEKAS MOTORS

4030 Archer Avenue Tel. VI 7-1515

Now . . . A New Service From Balzekas!

AUTO RENTAL

Rates From \$6 Day
NEW PLYMOUTH: Rates start at \$6 Day, 8c Mile
For Rentals Call Mike Kool at VI 7-1515

Nauji 1973 PLYMOUTH, 2 dr. DUSTER \$2,376.00

Nauji 1973 CHRYSLER 4 durų — nuo \$3,695.00

Daugumas automobilių turi Air Conditioning.

Yra likę keletas naujų 1972 metų 4 durų PLYMOUTH tik už \$1,864.00

VARTOTI gerame stovyje AUTOMOBILIAI parduodami URMO KAINA.

Turime naujų ir vartotų STATION WAGON.

Seniausias CHRYSLER prekybininkas Chicagoje

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7% 6 1/2% 5 1/4%

Mokamas už 4 m. Mokamas už 1 m. Mokamas už
certifikatus. certifikatus. investavimo
Minimum \$5,000 Minimum \$1,000 sąskaitas

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

VALANDOS ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. 9 v. r. iki 5 v. v.
PILNAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. 9 v. r. iki 5 v. v.

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir taisyimas

2646 W. 69th St. Tel. REpublic 7-1941

Kultūrinė kronika

Chicagoje pradedamas minėti Vilniaus Lietuvos sostinė paskelbimo jubiliejus

Spalio 14 d. (sekmadienį) Jaunimo centro didžiojo salėje Margučio pastangomis įvyks dainos, žodžio, judesio ir šviesos spektaklis, pavadintas "Vilniaus pašvaistė".

Tarptautinė restauruotojų konferencija Vilniuje

Vilniuje leidžiamas savaitraštis "Literatūra ir menas" rugsėjo 1 d. laidoje informuoja, kad rugsėjo 3 d. Vilniuje prasidės senųjų miestų restauruotojų konferencija, kurios pagrindinė tema yra "Istorinių centrų — senamiesčių apsauga ir jų gyvųjų funkcijų šiuolaikinio organizavimo problemos". Konferencijoje dalyvauja visų Sovietijos satelitinų kraštų delegacijos ir vienas kitas pavienis. Vakarų Europos šios srities specialistas.

Nenuostabu, kad tokio pobūdžio mokslinė konferencija rusų kontroliuojamam pasauli rengiama ne kur kitur, o Vilniuje. Lietuviai restauruotojai yra jau atlikę didelės apimties senųjų miestų ir istorinių pastatų restauravimo darbus Vilniuje, Trakuose, Klaipėdoje, Kaune, Kėdainiuose ir kitur. Konferencijon susirinkusiems iš lietuvių tikrai jau yra ko pasimokyti.

Žinoma, kaip ir visur komunistinėje santvarkoje, ir restauravimo srityje net tame pačiame Vilniuje ne viskas daroma nuosekliai, propagandos dėlei kartais net restauravime išskirtinai atvejais puolama skubinti ten, kur stachanovietiški metodai visai netinka. Apie šitai tame pačiame "Literatūros ir meno" numeryje taipgi užsimenama, rašant:

"Pastarosiom savaitėm Vilniaus senamiestyje pagausėjo pastolių, padaugėjo darbininkų. Išsiųsę dirba remontininkai, restauratoriai. Pasirodo, impulsą darbų paspartinimui davė ateinančią savaitę mūsų sostinėje įvyksianti tarptautinė senųjų miestų restauruotojų konferencija. Ką gi, beliktų tik pasidžiaugti, kad taip pastebimai spartėja senojo Vilniaus tvarkymo ir restauravimo darbai — juk tiek buvo apie tai kalbėta, rašta. Viena kelia abejonę — ar tokia darbų skuba neatsiliepė jų kokybei, ar darbininkams ir restauratoriams nereikės vėl grįžti į tas pačias gatveles, prie tų pačių pastatų? Tokios abejonės kyla, stebint pačius darbus ir, pasakytume, žymia dalimi jų "paradinį" pobūdį. Mūsų senamiesčio restauratorių laimėjimai plačiai žinomi (neatsitiktinai minėta konferencija rengiama Vilniuje), svečiams mes turime ką parodyti, tad, tur būt, derėtų rimtai tėti pradėtą darbą, taupant taip reikalingas lėšas ir laiką."

Ta proga prisimintina, kad neseniai visos Sovietijos folkloristikos (tautosakos) konferencija buvo suaukta taipgi Vilniuje. Suvažiavę konferencijon rusų ir kitų tautų folkloristai konferencijoje prisipažino, kad jie tautosakos mokslo srityje dar yra tik lietuvių mokiniai. Tačiau kokia ironija: neseniai pasibaigusio Pasaulio antropologų ir etnologų konferencijos Chicagoje tautosakos sekcijon sovietai atsiuntė tik lietuvių mokinius — rusus.

Dailininkas Jonas Rimša vėl kviečiamas Bolivijon

Dail. J. Rimša gyvenantis Santa Monica, Kalifornijoje, šiomis dienomis gavo Bolivijos vyriausybės kvietimą grįžti Bolivijon De Tarija (Taricha) universiteto meno fakulteto profesorium. Bolivijos vyriausybė tikisi, kad dail. J. Rimša vėl paruos Bolivijai naują generaciją bolivičių dailininkų. Studentų kaip sakoma kvietime, yra pakankamai, tik "trūksta Rimšos". Kaip žinome, 1942 metais dail. J. Rimša, tuo metu gyvenęs Argentinoje, gavo panašų kvietimą būti direktorium naujai steigiamos meno akademijos Suci mieste. Jis tada atsiliepė į kvietimą ir nuo 1943 iki 1950 metų paruošė dvidešimt dailininkų. Kartu jis studijavo vietinių Aimara giminės indėnų gyvenimo būdą ir jų papročius. Iš tų studijų dail. J. Rimša yra nutapęs nemažai paveikslų, kuriuos parduodamas, šelpė neturtingus savo studentus. Beveik visi jo paruošti dailininkai šiuo metu yra užsienioose — Prancūzijoje, Italijoje ar Ispanijoje, ir Bolivija vėl pasigenda savų dailininkų.

Vertindama dail. J. Rimšos nuopelnus Bolivijai, to krašto vyriausybė suteikė dail. J. Rimšai Bolivijos garbės pilietybę ir apdovanojo jį aukštu Condoro ordinu.

Tačiau dail. J. Rimšos sveikatai Bolivijoje labai kenkė aukštųjų klimatas, ir, gydytojų patarimas, jis turėjo palikti tą kraštą. Tad dabar dėl sveikatos ir jau senyvo amžiaus dail. J. Rimša mandagiai padėjo Bolivijos vyriausybei už kvietimą, bet pasinaudoti juo nebeketina.

J. A.

100 METU NUO ARKIV. SKVIRECKO GIMIMO

Rugsėjo 18 d. sueina 100 metų kai Rimkūnų k., Pumpėnų v., Panevėžio apskr. gimė arkiv. J. Skvireckas, Kauno metropolitas, Sv. Rašto vertėjas į lietuvių kalbą. Jo tėvai turėjo 3 ha ūkį. Studijas ėjo Zemačių kunigų seminarijoje ir Petrapilio dvasinėje akademijoje. Nuo 1901 m. dėstė Sv. Raštą kunigų seminarijoje Kaune, leido dvasiaitinį laikraštį Bažnytinę Apžvalgą. Vienas iš iniciatorių kurti Lietuvių katalikų mokslo akademiją. Isteigus Lietuvos bažnytinę provinciją, buvo paskirtas pirmuoju Kauno arkivyskupijos metropolitu ir tame poste išbuvo iki mirties, nors ir negalėdamas išvejojti eiti pareigų. Sv. Raštą pradėjo versti 1900 m. ir prie jo dirbo visą gyvenimą, net ir išvejojė ruošdamas naujas laidas. Parašė visą eilę religinių veikalų, kurių žymesnis apie Sv. Povilą. Bendradarbiavo Tėvynės Sargę ir eilę kitų laikraščių ir žurnalų. Mirė Zame, Austrijoje 1959 m., būdamas 86 m. amžiaus.

KAI POLITIKAI MAITINASI LITERATūros PAVYZDŽIAIS

Politikai, žinoma, laiko save didesniais už visą ką, ir jeigu kitištelėtume nosį į istoriją, kurią dažnai mėgstame šauktis liudiniuku, tai pamatytume, kad mūsų dabartiniai šen ten prasi-veržiantieji šūkavimai, kas svarbiau: politika ar kultūra, būtų tyruose šaukiąs balšas, kaip ir yra. Štai rašytojai ar dailininkai ar kitokių sričių meno žmonės ne vienu atveju vis priklausydavo nuo įtakingųjų, o dabar jie kai kur dar labiau priklauso, negu istoriniais laikais. Nešoksi pagal dūdelę — nerąšysi, žoksi — busi,

Jonas Rimša

Autoportretas

taip sakant, moteris ar vyras, kuriems ir duona sviestu patepta ir kepurė ant galvos baroninė, geriausių avelių kailio, baroninės politikams vis dėlto literatūra ne kartą būna akivaizdus įvaizdis, kai prisireikia susitvarkyti su savo oponentais ar priešais. Ana, atsimename, Stalinas mėgdavo argumentuoti Gorkiu, nors istorija linkusi galvoti, kad jis ir sulikvidavo šį rašytoją.

O anąkart, ar girdi, britai savo parlamente susiginčijo dėl kainų kilimo, ir, štai, opozicijos vadas Wilsonas ministrį pirmininką, be kita ko, šitai pasistengė išjuokti:

"Per trejetą metų ministeris pirmininkas yra pažeidęs žymiai daugiau pasitikinčių moteriškų širdžių, negu Casanova per visą savo gyvenimą, kuris kaip tik buvo skirtas jų norams patenkinti. Skirtumas yra tas, kad Casanovos atveju apviliosios turėjo sau likusius bent atsiminimus, kurie jas palaikė. O ką Britanijos visos šeimininkės turėjo, tai tik pasiteisinimus ir įrodinėjimus, kad jie nekalti!"

Kitas parlamentaras, opozicinės darbių partijos atstovas Short, kalbėdamas apie ministrį pirmininką Heathą, taip pat pasinaudojo literatūrinio argumentu:

"Jis nėra tikras. Jis yra plastikinis, tas ministeris pirmininkas. Jis yra susiradęs sau pasiteisinimą daugiau nekaltumo įrodymų, negu Agata Christie per tris dešimtmečius".

Gal būtų primintina, kad Agata Christie yra, tur būt, šiuo metu pati žymiausia angė kriminalinių ar detektyvinių romanų ir vaidinimų autorė.

PATS TINKAMIAUSIAS KRAŠTAS

Skaitau laikraštyje, kad ypąč savo pirmuoju romanu "Bonjour Tristesse" išgarsėjusioji prancūzų rašytoja Francoise Sagan pasisakė mesianti savo Paryžių ir kečiausianti gyventi į Airiją, kur esanti ginama asmenis laisvė.

Ko gi savo krašte trūksta šiai pasiteisinimų ir įrodinėjimų, 38 m amžiaus rašytojai?

Kažkuris prancūzų laikraštis,

be kita ko, parašė, kad ji smarkiai gerianti, tai rašytoja ir išsižeidė.

Bet labai gali būti, kad Airija jai pats tinkamiausias kraštas. Mes ir patys pažįstame daug arių ir žinome, kad gerimas jiems kažkaip tinka, yra lyg ir tautinis bruožas. Jie, atrodo, ir mus girtavimais pralenkia. Neabejojame, kad ir Sagan be rūpesčių galės Azijoje pritapti.

LASISOS TOBULOJI UOŠLĖ

Ar žinote, kodėl tik reta laiša neršti į laukia ne į tą gimtąją upę, kurioje motina paleido ją gyventi? Net 92 procentai jų vis pataiko į tas vietas, kur užaugo.

Jos savo gimtąją upę susiranda vadovaudamiesi kvapu. Taip tvirtina žuvų tyrinėjantieji britų mokslininkai. Ir kaip rodo kvapas kyla ne iš upės, bet iš kitų toje pat upėje išaugusių lašų, ir jis padeda joms tam tikra bendruomene grįžti neršti namo. Vadinasi, tam tikroje upėje augusios tos žuvys sudaro lyg ir tautą, kuri bent tam tikru metu laikosi vienos geografinės teritorijos. Sakau, jei tokį stiprų tautinį kvapą turėtų, pavyzdžiui, lietuviai, tai būtume kalnus nuvertę!

Be kita ko, ne vien tik laišos turinčios tokį stiprų kvapą pajutimą, bet ir kitos žuvys.

KINŲ MENO PARODA

Chicago meno institutas tikisi, kad jis bus vienas iš keturių muziejų JAV—se, kur bus išstatyta ypatingai vertinga kinų meno paroda. JAV principu susitarė su Kinija, kad 400 aukštos vertės kinų meno eksponatų, dabar rodomų Paryžiuje, bus perkelta į JAV, bet tik 1975 m., nes anksčiau ta paroda bus Londone, Vienoje ir Toronte.

TENNESSEE WILLIAMS IR ANNOUILH DRAMOS CHICAGOJE

Academy Playhouse teatras Lake Forest mieste, Chicago šiaurėje, stato du Tennessee Williams veikalus: "The Lady of Larkspur Lotion" ir "Hello from Bertha", taip pat statoma ir Jean Anouilh drama "The Orchestra".

JEI JŲS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigoje, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
Affiliated with PODAROGIFTS, INC.

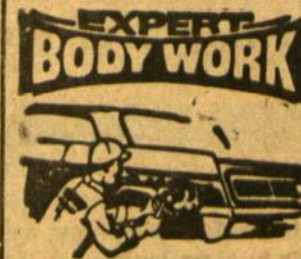
Prima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminėms. Papildomų žinių teiraukitės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar bet kuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	467-6465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
Farmingdale, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	385-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8900
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-0306
Utica, N. Y. — 963 Bleeker Street	732-7476

TARPTAUTINIŲ ĮSTATYMU RINKINYS

Po eilės darbo metų baigtas mūsų išspausdintos medžiagos tarptautinių įstatymų rinkinys, Whiteman, 41 metus tarnavęs pavadintas Whiteman Digest of Washington kaip teisinė pat International Law. Neseniai iš- rėja tarptautiniuose klausimuose

COLLISION EXPERTS JOHN STANEVICIUS

(Fender) Pilnas Pataisymas.

Transmissions — Dažymas — Motor — Karoserijos (Body) ir Sparnų darbai

2637 W. 47th St., tel. 523-1249 Chicago, Illinois 60632

McKEY & POAGUE
Real Estate INSURANCE Management

Visų rūšių draudimai žemiausiomis kainomis. Mes atstovaujame geriausias kompanijas. Pasitarkinkite. Informacijai kreipkitės į

EDWARD PAUKŠTIS
3145 W. 63rd St. — HEmlock 4-4300

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET TEL. CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —

TRYŠ MODERNIAKOS KOPLYCIOS
2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNHALL 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktoriat
MAŽEIK & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYŠ MODERNIAKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
MAKINOMI VIETA
REpublic 7-5600 REpublic 7-5601

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS + DAIMI
Laidotuvių Direktoriat
Trys Modernios Kopolycios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3 9852
4605 07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI!
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VArgina 7-6672
4424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-8572

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1188-36

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. Olympic 2-1008

Kai poetinis žodis kalbasi su Dievu

Vlado Kulboko paskaitos "Keturi mūsų naujesniosios religinės poezijos atstovai" minčių santrauka. Paskaita skaityta LKMA IX suvažiavime š. m. rugsėjo 2 d. Bostone.

Temos įvade prelegentas pirmiausia aptarė religinę poeziją kaip tokią, poeziją, kur jaučiamas regimas ar neregimas Dievo buvimas ar to buvimo galimybė. Religinė poezija poetas atsiškleidžia iki dvasinio nuogumo, nes religinė poezija yra paties individo atsigėrėjimas į be galo asmeninį Dievą. Todėl poetas, kaip ir šventasis, įvelgia kitokį Dievą ir kitaip jį pergyvena. Be asmeninio pergyvenimo kuriama tik sentimentalioji poezija, operuojanti šv. Rašto vaizdais ar šiaip religine simbolika. Mistikai dvasios akimis Dievo buvimą regi pilniau, o poetai — miglotai. Tai daugiau ieškosimas negu surastas Dievas. Modernus protas Dievo viziją sugauna sumišusia, lyg neatspėjama galvosūkį. Jei poetas išaugęs materialistinė aplinkoje, tai Dievo išraiška jo poezijoje būna didžiai netiksliai, kartais poetas pasisako aiškiau. Be to, religinis poetas dažnai nepastovus, svyruojas tarp tikėjimo ir visiško netikėjimo. Mūsų laikais poetai daugiau vaizduoja nukryžiuotąjį, ne prisikėlusį Kristų, nes toks jis daugiau pasako šiandien žmogaus širdžiai. Jei poeto tradicinis kultas pasaulėvaizdis sudužo, tai jo poezijoje vis tiek tebeplaukioja tos pasaulėžiūros skeveldros, pvz. Thomas Dylan ar mūsų Alg. Mackus. Nukrikščionėjusiam pasauliui krikščionybės mokslas nesuprantamas ir nesvarbus. Modernusis skaitytojas nori, kad poetas ieškotų savo tiesos ir ją skelbtų. Simboliais Dievas reiškiamas greičiau negatyviai, ne taip kaip Miltono laikais. Bet ir tarp dabarties abejonių atsiranda vilties ir supratimo, nors ir nukrypstant nuo teologijos tiesų.

Mūsų poezijoje krikščioniškos kultūros irimo apraiškos nėra labai ryškios. Daugumas mūsų poetų Dievo ieško nuoširdžiai jį pergyvena ir reiškia moderniomis priemonėmis. Nepriklausomybės laikais pasireiškęs, ypač šviesuomenėje, religinis atgimimas davė vieną stambiausių mūsų poezijos atstovų — Bernardą Brazdžionį visuotiniausiai išreiškusį lietuvių santykį su Viešpačiu — jaunuolio, kaimiečio, mokyto poeto, ateitį pramatančio pranašo, tremtinio, žmonių ir tautų teisėjo, kalbančio Senojo Įstatymo pranašų balsu, grasančio baumėmis saviesiems ir svetimiesiems, eliniamis žmonėms ir vadam.

Anapustinė būtis jam aiškiausias faktas. Jo Viešpats, kaip pasakų Senelis, eina Lietuvos laukais laimindamas, pasislėpęs Rūpintojėlyje. Pasaulis — kaip upė Dievo rankose, o žmogus — valkas Viešpaties sode. Dievas pajuntamas gamtoje. Iš Jo eina visa būtis ir širdies ramybė. Žmogus — Dievo mintis, vakare — gyvenimo gale — atsirandanti prie amžinybės durų.

Brazdžionis gieda bibliniais motyvais ir vaizdais, graudindamas, kad sinagogos išmūnė Dievo nerado. Ir puošniose krikščionių bažnyčiose jis pasigenda Dievo; tik didingoj Florencijos katedroj pagauna poetą ekstazė; artųjų vaizdais meldžiasi Kalėdų naktį ir pagerbia lietuvių mėgiamuosius šventuosius. Jis gieda laimės ištroškusių žmogaus kelionę per pasaulį ir nusidėjėlių kreipimąsi į Kristų. Gilų tikėjimą jungia su tėvynės meile. Pranašiskai nujautė 1939 m. pasaulio katastrofą. Sujun-

ęs didingą savo žodį su žila tradicija, biblija, liaudies poezija, vienuoline nuosala ir šventųjų šauksmą su gyvenimo atšaurumu ir kūdikio giedrumu, religinė poezija pralenkė net Maiironį, Brazdžionis yra nepriklausomybės laikų katalikiškosios Lietuvos, tiek kaimo, tiek šviesuomenės religinių įsitikinimų reiškęjas. Tai minčių poetas, suprantamas be jokių aiškinimų ir reikšmingas ilgiam laikams.

Vėlai su "Gruodu" į poeziją

atėjęs A. Jasmantas-A. Maceina ieško Dievo savaip. Jis norėtų sulaukyti laiko tėkmę, kurioje skurdi būtis kaip žuvies pasiokėjimas iš vandens. Poetas nepuola desperacijon ir nemaistau-

Bernardas Brazdžionis

A. Jasmantas - A. Maceina

ja, tik tyliai skundžiasi žmogaus likimu. Mirtis suveda Jasmantą su Dievu, kuris yra visos būties šaltinis. Bet žmogus kartais jaučiasi lyg miške naktį. Norėtų Dievą arčiau pažinti, bet suklūdo žmogiškoji prigimtis, ar gal kartais pats Dievas nenori pasiskardenti. Ir proto analizė kliudo bei sukelia abejones.

Nors sunkiai pažįstamas Dievas, bet jis — realybė, globojanti žmogų tada, kai mažiausiai to laukiame ar kai maistaujame prieš Jį.

Jasmantas apmąsto Kristaus istorijos svarbiausius momentus, prisimenant, kaip žmonija Kristaus laukė. Kristaus ilgesio žmogiškais pastangomis negalima patenkinti, nes Kristus — Dievas, kuris atsiliepią ne taip ir ne tada, kada žmogus nori. Ir vėl religiniai momentai yra tokie subtilūs, kad poetinės priemonės tam išreikšti lieka bejėgės. Ir Jasmantas pasilieka prie užuominų apie Kristų. Bet argi būtina reikauti iš poeto mistinės ekstazės momentų?

Mes visi esame prie Kalvarijos kalno su kaukėmis, tik Jis vienas ne. Ir kaip naujųjų laikų žy-

dai reikalaujame iš Jo stebinančių pokštų!

Už tariamo Jasmanto eilėraščių aiškumo atsiškleidžia mistiškas planas, reiškiamas simboliais (p.g. "Panaktinis"). Poetas ieško Dievo, stengiasi suvokti žmogaus gyvenimo esmę ir prasmę. Mūsųose Jasmantas — krikščioniškojo egzistencializmo poetas, mūsų laikams didžiai reikšmingas Dievo ieškotojas savyje.

Leonardas Andriejus išreiškia spalvingą ir įvairų santykiavimą su Dievybe, kurios jis neieško, nes ją surado savo sieloje, tėvynės gamtoje ir žmogaus kančioje

"Atvirose mariose" poetas mąsto, kokios menkos yra marios prieš amžinybę, o žmogus prieš Absoliutą. Didžiojo visatos šventovėje žmogus gyvas tik Viešpaties ilgesiui. Poetas gieda gyvenimo persimaišymą, konsekraciją. Nežemiškas Viešpaties gaisras dega gamtoje ir žmogaus krūtinėje; visą Andriekaus pasaulį supa asyžietiška dvasia ir nusižeminimas. Religinį motyvą jis pina su patriotiniu, kuriam reikšti poetas randa naujų vaizdų ir jausmų. Kristus jam palikęs kęstį Lietuvoje. Visą "Atvirų marių" poeziją kalba ne apie dabarties žmogų, pakildusį dabarties beprotybės labirintuose, o besidžiaugiantį didingu Viešpaties pasauliu ar besisielojantį tėvynės kančiomis.

"Saulė kryžiuose" poetas tampa beveik liaudies išminties ieškotoju savo tautos likime. Visą gaubia Lietuvos laukų Rūpintojėlis, ir religinis tonas susilieja su tautiniu. Rūpintojėlis, suaugęs su Lietuvos laukais ir likimu, kantriai budi ties mūsų krašto dvasia. Sutikęs einantį Dievą — senelį, poetas nieko neprašytų, tik parodytų kruvinas Lietuvos raizenas.

Putino Rūpintojėlis iš dangaus atprašė mūsų godos, o Andriekaus — laidotuvių giesmės. Nuo sielvarto dėl žemės vargų Rūpintojėliui ir galva nusviro. Tik jis gali išgelbėti tautą. Atvira gamtos knyga kalba autoriui apie Dievo mintis. Stipriausia Viešpačiui meilė poetas reiškia suklūpęs prie Rūpintojėlio koplytėlės, kurios kiaurą stogą norėtų ranka uždengti. Ir Dievo karalystę kuklus lietuvis tetrokšta kampilio, iš kurio galėtų žiūrėti į Dievo veidą.

"Naktigonėje" išgyvenimai išsakomi asyžietiška melancholija. Būtis autoriui turi prasmę, ir jis artėja prie krikščioniškojo egzistencializmo. Kaip kitados Lietuvos naktigoniai, poetas naktį stengiasi atspėti ateinančios dienos prigimtį. Bet iš baimės gėmės nei vienas žodis nesugrįžta, ir poetas jaučia vienuolystės šurpulį. Iš didelės dvasinės įtampos jis trokšta pabėgti — išsiplėdyti. Bet nei asmeninė įtampa, nei tragiškas likimas poeto nesugniuždo, ir liūdname žemės slėnyje jis laukia Kristaus atėjimo.

Pranciškoniškoji Dievo — gamtos — žmogaus meilė, lietuviškasis nusižeminimas ir graudumas atsiskleidžia su nuoširdžiu paprastumu ir širdį veriančiu įspūdingumu.

Gausi Vlado Šlaito religinė poezija tai jo ilgesingas, kartais susidrumčiusios sielos išsiskyrimas. Tai lyg pokalbis su pačiu savimi. Poetas sugeba perduoti nuotaiką, jausmą ir gilią mintį. Jis norėtų kalbėti, kaip Viešpats kalbėjo, palyginimais.

Vytautas Kasiulis

Šventas Jurg's

"Atgalios psalmėse" Dievą poetas jaučia gamtoje, kuri pati garbina jį. Ne knygoje tad reikia Dievo ieškoti. Poetas skaudžiai kenčia dvasinius tyrus: sielą, kaip žuvelę tinkle, blaškosi.

Už sukrečiančio sugautos žuvies vaizdo slypi dvasios gėmė, dvelkianti mistine grėsme ("Sudievu") Psalmininko balsu poetas apgieda savo kaltes ir Kristaus paguodos jaučiasi suprasas. Žmogiškasis išsidūmas — tik muilo burbulas. Poetas norėtų, kaip žvakė, sutirpti Dievo šventykloje. Pievos žolė jam nebijo dalgio, šventasis — mirties: tik nusidėjėlis dreba prieš mirtį. Poetas norėtų atgulti į duobę, kad viršum jo sužaliuotų žolė, žaistų vaikai. Jis — žemės žiupsnelis, grįžtas į žemę, ir ne-

Leonardas Andriejus

Vladas Šlaitas

reikia jo raudoti, o tik krikščioniškai už jį pasimelsti.

Knygoje "Ant saulėgrąžos vamzdžio" vyrauja melancholija, vienišuma, trapi dabartis, vedanti į pesimizmą. Pergyvena ir tikėjimo abejones, nevilties skausmą.

"Be gimtojo medžio" rinkinyje poetas pragiedrėjęs.

"Rimtojoje pusėje" (sulaukus 40 metų) jaučiamas dvasinis lūžis. Dabar tenka kovoti už jaunystės praradimus. Norėtų po mirties bučiuoti Viešpaties kojų dulkes. Nusižeminimas, atgaila, meilė ir pasitikėjimas Dievu skamba stipriai, egoizmas dingsta.

Rinkinyje "Širdies paguodai" Vladas Šlaitas stebinančiai atviras — esąs savimyla, bailys, beveik visada tikėjęs Dievą iš baimės ir išsėkėdavimo. Vieni-šas poetas veda dialogą su Dievu, deja, Viešpats kalba tik užuominomis. Kelias į Dievo meilę yra poezija, o Dievo buvimą rodo kiekviena gera širdis.

"34 eilėraščiuose" poetas dėkoja Viešpačiui už gyvenimą. Apgailest, kad daug širdžių su-triukškęs gyvenimas. Kūdikystėje jis jautęs Dievą savo širdyje. Paskutiniame rinkinyje "Pro vyšnių šodą" šv. Rašto žodžiai, kad į dangaus karalystę įeis tik dvasios kūdikiai, jam kalba šventą teisybę. Apverkęs jaunystės vėjus, poetas vėl meilėn-gai bučiuojas paprasto medžio kryžių. Šis gyvenimas dabar at-rodo tik įžangą į būsimąjį. Poetas dabar nesijaučia vienišas ar nereikalingas.

Šlaitas sielos gėmėje subrandintą mintį išreiškia tyru nuoširdumu, artinančiu žmogų su žmogumi, su gimtojo kraštu ir kūrėju. Visur spindi religinis susitelkimas, nusižeminimas ir širdies atvėrimas. Tad ir skaitome Vladą Šlaitą tikrai savo širdies paguodai.

Nepriklausomybės laikotarpiu augintinis B. Brazdžionis kalba mums čia rūsčiu pranašų balsu, čia stebinančiu jautrumu, čia guodžia kenčiančią tautą Dievo teisybe. Tremtinys Šlaitas — nusižeminusios religinės sielos reiškęjas. Mūsų asyžietis And-

Dr. Domo Jasaičio sukakčiai paminėti

(Atkelta iš 3 pusl.)

vargiai padidins, nes daug iš jų pasisavino PGO (population grove zero) filosofiją, dalis sudaro etniniškai mišrias šeimas, kuriose lietuviška pusė beveik visuo met pralaimi.

Svarbu sudaryti platesnės apimties ad hoc komitetą, kuris kritiškai įvertintų dabartinį lietuvių susiorganizavimą, nustatytų gaires bendruomenės planams ir spaudos bei informacijos reikalus. Reikia sugebėti sudaryti realias sąlygas mūsų siekiamiems tikslams tapti kūnu. Kovą galima laimėti, tik sutelkiant į mūsų lauką visas intelektines pajėgas ir finansinius išteklius. Anksčiau ar vėliau tai bus padaryta. Bet juo greičiau, juo geriau. Supraskime, kad paskutiniaisiais metais Pabaltijo valstybių padėtis diplomatiniai-me žaidime pakito mūsų nenau-dai, kuri apgaulia marinančia nevirtimi mūsų ateitį.

Visa tai negerai. Tačiau blogiausia, kai mes dažnai pasime-tame ir lemtingose kryžkelėse nesugebame skirti tikslo nuo prie-monių. Mes visi sutariame dėl iš-eivijos tikslo, bet vedame įkyrius ir neužsibaigiančius ginčus dėl priemonių, kurias neretai už tiks-lą aukščiau vertiname.

Visa tai pasakius telieka palin-kėti Daugiasakiui Ažuolui ir jo ramščiu Sofijai lietuviškomis mintimis gyventi ir ilgai nenu-leisti rankų, toliau varyti plačią vąga lietuvių tautos ir išieivijos labui.

Dešimt Dievo įsakymų modernaus mokslininko šviesoje

Labai darbštus, jaunas moks-lininkas Andrew Greeley, direk-torius JAV pluriarizmo studijų prie JAV opinijos tyrimo centro Chicagos universitete, parašė naują, jau 23-čią savo knygą: "The Sinai Myth" (išleido Doubleday & Co., 1972 m., 216 psl., kaina 5 dol. 95 ct.

Autorius yra modernus žmo-gus. Jis yra nuoširdus kunigas, bet kartu yra įžvalgus ir dabar-ties gyvenimo sroves ir nuotai-kas. Ši knyga skirta nagrinėti Dešimties Dievo įsakymų pterei-kimo momentą ir jų prasmę da-barties žmogui. Autorius atsto-vauja minčiai, kad šie įsakymai ne tiek pabrėžia legalistinius nuostatus, kiek išryškina Dievo meilę žmogui ir reikalą tuo pa-čiu atsiliepti iš žmogaus pusės.

Daugeliui skaitytojų veiklas bus pernelyg modernus, bet vis dėlto įdomus. A. Greeley pabrė-žia. "Sinajuje mes supratome, kad Dievas mus myli, o kryžiu-je ir prisikėlime mums išryškėjo, kiek daug Jis mus myli". Taigi, autorius, jungia Senojo Įstatymo įvykius su Naujojo. Prisiminda-mas žmonijos progresas, autorius pabrėžia, kad tai reiškia, jog yra tam tikra Jėga, kuri mus dirguo-ja pažangos keliu ir tą Jėgą jis įžvelgia Dievuje.

Lyg guosdamas dabarties žmo-gų, autorius pabrėžia, kad Die-vas supranta mūsų ribotumą ir melaukia iš mūsų didelės tobuly-bės, bet laukia tikėjimo ir meilės. Meile atsiliepiamas į Jo meilę yra pagrindinis dalykas. Kiti, kaip ro-zinis, Mišių lankymas yra labai geri dalykai, bet pats pagrindinis — Dievo meilė. Eidamas su

riekus, suradęs Dievą savo sie-loje, tėvynės gamtoje ir kančioje, gieda Taboro kalno giesmę, nu-sižeminimą ir Rūpintojėlį. O ligi mistinio pergyvenimo siekia A. Jasmantas.

Mūsų religinė poezija tebėra gyva, gyvai reiškiamas ir jaunes-nųjų poetų, einančių po šių ke-turių didžiųjų.

modernių žmogumi, autorius ne-vengia papeikti modernių iškry-pimų. Pvz. kalbėdamas apie maištinguosius jaunuolius, kurie niekina vyresniųjų autoritetą, primena, kad ateis laikas, kada į juos nusiūžūrė jų vaikai taip pat negerbs tėvų...

Iš visų tačiau autorius reika-lauja nuoširdumo, tardamas: "Daug nuostabesnis dalykas re-liginis atžvilgiu yra nors ir klai-dų padaryti, elgiantis maloniai, atvirai ir su meile, negu elgtis pagal nuostatus, bet su arogan-cija, šaltumu ir panieka".

Apskritai, autorius rašo gyvai, dabarties žmogaus frazėmis. Ne visur gal su juo galima sutikti, bet su visomis jo idėjomis įdomu susipažinti.

J. Pr.

KNYGA JAUNIEMS TEVAMS

Vokiečių šeima Joerg ir Heidi Zink parašė ir Nuerberge išlei-do knygą praktiškų patarimų tėvams, susirūpinusiems gerai išauklėti savo kūdikius. Patys Zink augina keturis vaikus. Joerg yra televizijos, radijo kal-bėtojas, keletą knygų autorius. Knyga garsėja keliuose konti-nentuose. Pasirodė ir anglų ver-time, pavadinta: "Will My Dog Go To Heaven?", panaudojant pavadinimui viengą iš vaikų klausimų. Knygą išleido Fides leidykla Notre Dame, Indianoje, 1973 m. Turi 175 psl., kaina 3 dol. 50 ct.

Veiklas labai vaizdus, prak-tiškas, gyvenimiškas, gvildena visas jaunų tėvų problemas nuo pat pradžios. Svarsto gurų vai-ko įpročių, charakterio ugdymo klausimus, tėvo ir motinos už-davinius, atliekant vispusišką, plūtinį auklėjimą, informuoja apie vaikų užėmimą pasakoji-mais, priešmokyklinę globą ir daugybę kitų klausimų, bet tai ne atsietai, o iš kasdienio gyve-nimo, realiai, kad šio veikalo skaitymas daugeliui jaunų tėvų bus ypatingai naudingas, nors su viena kita mintimi ir nesutik-tų.

kp.

J. Pr.